

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA STREDOEURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2010

Róbert Kozár

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA STREDOEURÓPSKÝCH ŠTUDIÍ

**KULTÚRNY ROZVOJ MIKROREGIÓNU UHROVSKÁ
DOLINA**

Diplomová práca

Študijný program: Stredoeurópska areálová kultúra

Školiace pracovisko: Katedra areálových kultúr

Konzultant: Ing. Anita Ivanková, PhD

Nitra 2010

Bc. Róbert Kozár

Čestné vyhlásenie

Vyhlasujem, že diplomovú prácu som vypracoval samostatne, na základe vlastných teoretických poznatkov s použitím uvedenej literatúry.

.....

podpis

Pod'akovanie

Týmto chcem poďakovať konzultantke diplomovej práce Ing. Anite Ivankovej, PhD. za poskytnutú podporu, cenné informácie a trpezlivosť pri mojich otázkach. Moje poďakovanie ďalej patrí Ing. Zuzane Máčekovej, starostke obce Uhrovec za prejavovaný záujem o spoluprácu a poskytnutie dôležitých informácií. Vďaka patrí aj tým, ktorí ma podporovali pri tejto práci ale aj počas celého môjho vysokoškolského štúdia.

ABSTRAKT

KOZÁR, Róbert Bc.: *Kultúrny rozvoj mikroregiónu uhrovska dolina*. (Diplomová práca). Kozár Róbert Bc.– Katedra areálových kultúr. Fakulta stredoeurópskych štúdií. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Školiteľ: Ing. Anita Ivanková, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Magister. Nitra: FSS UKF, 2010. Práca má 69 strán.

Cieľom diplomovej práce je priblížiť mikroregión Uhrovska dolina, ktorý vďaka svojej bohatej histórii, tradíciám, ktoré sa k nemu viažu a kultúrnym pamiatkam, z ktorých mnohé sú považované za skvosty a pýchu pamiatok na Slovensku, patrí medzi najvýznamnejšie na našom území. Diplomová práca zároveň prináša poznatky o cezhraničnej spolupráci mikroregiónu s ostatnými európskymi mestami a taktiež aj využívanie Európskych rozvojových fondov v kultúrnom a sociálnom ponímaní.

Práca je rozdelená do ôsmich kapitol. Prvá kapitola prináša všeobecné poznatky o mikroregióne, polohu a rozlohu územia, jeho infraštruktúru, životné prostredie a kultúrne dedičstvo. Druhá kapitola podáva stručné informácie o partneroch a cezhraničnej spolupráci. V tretej kapitole sa venujeme kultúrno-spoločenskému životu v minulosti a v súčasnosti. Štvrtá kapitola je určená samospráve obce Uhrovec a prináša poznatky o spoločnom obecnom úrade a rozvoji mikroregiónu po vstupe do Európskej únie. Piata kapitola rieši vízie obce do budúcnosti v oblasti cestovného ruchu. V šiestej kapitole definujeme silné a slabé stránky mikroregiónu. Siedma kapitola prináša všeobecné odporúčania pre plánovanie a rozvoj a analyzuje vonkajšie faktory, ktoré ovplyvňujú rozvoj mikroregiónov. V záverečnej ôsmej kapitole sa venujeme projektu „Uhrovské múzeum“ od jeho začiatku po záverečné hodnotenie.

Kľúčové slová:

mikroregión, rozvoj cestovného ruchu, cezhraničná spolupráca, hospodársky a kultúrny rozvoj, kultúrne organizácie, kultúrne pamiatky, osobnosti kultúrneho života.

ABSTRACT

KOZÁR, Róbert Bc.: *Cultural development of „Uhrovská valley“ microregion.* (Masters degree work).

Kozár Róbert Bc.- Department of Area cultures. Faculty of Middle-european studies. University of Constantine the Philosopher in Nitra. Adviser: Ing. Anita Ivanková. Qualification degree: Master degree. Nitra FSS UKF, 2010. The work includes 69 Pages.

The point of diploma work is to bring closer microregion of „Uhrovská dolina“, which thanks its rich history, traditions, which are tied up on it and cultural remains from which many of them are considered to be a jewel and pride of remains in Slovakia, belong among the most prominent in our land. Diploma work brings the findings about a microregions‘ foreign co-operation with other european regions as well and also utilizing European funds for cultural and social development. The work is classified into eight chapters. First chapter brings comprehensive findings about microregion, location and extent of region, its infrastructure, environment and cultural heritage. Second chapter brings brief details about a partnership and foreign co-operation. In third chapter we devote oneself to culture-social life in past and in presence. Fourth chapter is aimed on self government of Uhrovec village and brings findings about joint municipal Office and development of microregion after entering European union. Fifth chapter solves village tourists future visions. In sixth chapter we define the microregion SWOT analyse. Seventh chapter brings comprehensive recommendation for planning and development and analyses external factors, which influence microregions development at all. In eighth, the last chapter we pay attention to the Project of „Uhrovské museum“ from begining to the last valuation.

Key words:

microregion, tourists development, foreign co-operation, commercial and cultural development, culture organizations, culture remains, culture individualities.

OBSAH

Úvod.....	8
1 Geografické začlenenie mikroregiónu a jeho osídlenie.....	10
1.1 Všeobecná charekteristika mikroregiónu.....	10
1.2 Uhrovec.....	12
1.2.1 Poloha a rozloha.....	12
1.2.2 Infraštruktúra.....	13
1.2.3 Životné prostredie.....	14
1.2.4 Kultúrne dedičstvo.....	14
1.2.5 Najvýznamnejšie osobnosti	16
1.3 Zhrnutie.....	19
2 Obecné a mimoobecné partnerstvá a cezhraničná spolupráca.....	21
2.1 Cezhraničná spolupráca	21
2.2 Cezhraničné projekty.....	23
3 Kultúrno – spoločenský život v minulosti a prítomnosti.....	24
3.1 Kultúrno-osvetová činnosť.....	24
3.2 Kultúrne pamiatky a pamätihodnosti.....	25
3.3 Záujmové a spoločenské organizácie	27
3.4 Osobnosti miestneho kultúrneho života	29
3.5 Zhrnutie.....	30
4 Činnosť samosprávy obce po roku 2000.....	32
4.1 Spoločný obecný úrad	32
4.2 Po vstupe do Európskej únie.....	33
4.3 Zhrnutie.....	34
5 Vízie obce do budúcnosti	35
5.1 Rozvoj cestovného ruchu.....	35
5.2 Obnova infraštruktúry.....	35

6 Spoločné východiská pre rozvoj mikroregiónu	37
6.1 Vnútrošná SWOT Analýza	37
6.2 Návrh spoločných prioritných oblastí rozvoja.....	38
7 Zhodnotenie spoločných východísk pre plánovanie rozvoja mikroregiónu Uhrovská dolina	41
7.1 Všeobecné odporúčania.....	41
7.2 Analýza vonkajších faktorov ovplyvňujúcich rozvoj mikroregiónov.....	42
8 Uhrovské múzeum – symbol mikroregiónu Uhrovská dolina	47
8.1 Vyhodnotenie projektu.....	49
8.2 Popis podstaty projektu a jeho etáp	50
8.3 Analýza trhu, odhad dopytu, marketingová stratégia.....	53
8.4 Manažment projektu.....	55
8.5 Technické a technologické riešenie projektu.....	56
8.6 Dopad projektu na životné prostredie.....	57
8.7 Finančné zabezpečenie projektu.....	58
8.8 Hodnotenie efektívnosti a udržateľnosti projektu.....	59
8.9 Harmonogram realizácie projektu.....	61
8.10 Záverečné hodnotenie projektu.....	61
Záver	63
Zoznam použitej literatúry	67
Elektronické zdroje	68

ÚVOD

Európa regiónov, zdôrazňovanie **zodpovednosti regiónov** za hospodársko-sociálny rozvoj vlastného územia, **decentralizácia kompetencií** v oblasti regionálneho rozvoja, regionálna politika krajiny a medziregionálna spolupráca, ako aj úspešné a prínosné projekty, to patrí medzi najdôležitejšie aktivity Európskej únie vo vzťahu k **regionálnemu rozvoju**. Ústredným orgánom štátnej správy v oblasti regionálneho rozvoja a regionálnej politiky na Slovensku je Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja a poradným orgánom vlády je rada vlády SR pre regionálnu politiku a dohľad nad štrukturálnymi operáciami¹. Rozhodujúcim nástrojom štátnej regionálnej politiky sa stal zákon č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 351/2004 Z.z., ktorý ustanovuje, že hlavnú úlohu pri strategickom plánovaní podpory regionálneho rozvoja zohrávajú orgány štátnej správy, obcí a samosprávnych krajov. Ich činnosť koordinuje Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja a prostredníctvom nich naplňa hlavné ciele podpory regionálneho rozvoja, ktorými sú: zabezpečiť vyvážený hospodársky a sociálny rozvoj Slovenskej republiky, zmierniť rozdiely v úrovni hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónov, brániť vzniku nových oblastí s nízkou ekonomickou a životnou výkonnosťou obyvateľov a dosahovať trvalo udržateľný hospodársky a sociálny rozvoj regiónov. V zmysle zákona č. 503/2001 § 2 písm. b) je regionálny rozvoj „**trvalý rast hospodárskeho potenciálu a sociálneho potenciálu regiónu, čo zvyšuje jeho hospodársku úroveň, výkonnosť, konkurencieschopnosť a životnú úroveň jeho obyvateľov; región tak prispieva k hospodárskemu rozvoju a k sociálnemu rozvoju krajiny**“. Jedným z nástrojov, ktorý má v zmysle zákona napomôcť efektívnemu plánovaniu a čerpaniu prostriedkov pre miestny a regionálny rozvoj je program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (ďalej PHSR) obce, resp. samosprávneho kraja².

¹ <http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=942>

² V zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja je PHSR strednodobý programový dokument, ktorý obsahuje najmä analýzu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, hlavné smery jej vývoja, ustanovenie cieľov a prvoradých potrieb; úlohy a prvoradé potreby v rozvoji; návrh finančného a administratívneho zabezpečenia.

Rozšírenie EÚ zväčšilo regionálne disparity medzi jednotlivými regiónmi členských štátov. Na ich vyrovnávanie investovala Európska únia počas rokov 2000 - 2006 viac ako 195 miliárd eur. V budúcom programovacom období pripadne Slovensku z európskeho balíka viac ako 11 miliárd eur z celkového balíka 385 mld. Regionálna politika EÚ sa podľa už schválených dokumentov bude v blízkej budúcnosti uberať tromi smermi, ktoré pokrývajú oblasti „konvergencia“, „zvyšovanie konkurencieschopnosti“ a „Európska územná spolupráca“. Na pravidlách novej kohéznej politiky sa dohodli inštitúcie EÚ v júli 2006, keď prijali balík nariadení ohľadom štrukturálneho a kohézneho fondu. Na jar 2006 bol vládou prijatý **Národný strategický referenčný rámec SR**, ktorý je kľúčový dokument pre programovanie pomoci EÚ na nasledujúce rozpočtové obdobie. Cieľom diplomovej práce je podanie potenciálu hospodárskeho a predovšetkým kultúrneho rozvoja mesta, pričom ponúka jednotlivé výstupy o situácii v mikroregióne Uhrovská dolina, hlavne o geografickom rozhraní, bohatých kultúrnych pamiatkach, dlhoročne fungujúcej cezhraničnej spolupráce, o orgánoch verejnej správy, o budujúcej sa infraštruktúre a o nosných podnikateľských subjektoch cestovného ruchu. Súčasťou práce je aj predstavenie novodobého projektu „Uhrovské múzeum-symbol histórie mikroregiónu Uhrovská dolina“. Dúfame, že predkladaná práca poskytne dostatok informácií o tomto mikroregióne a pomôže pri rozhodovaní návštevníkom, turistom, ale aj investorom, ktorí svojim príchodom tak napomôžu k zvýšeniu atraktívnosti cestovného ruchu v mikroregióne Uhrovská dolina.

1 GEOGRAFICKÉ ZAČLENENIE MIKROREGIÓNU A JEHO OSÍDLENIE

1.1 Všeobecná charakteristika mikroregiónu

Mapa 1.1. Poloha obcí mikroregiónu Uhrovská dolina

Združenie obcí Uhrovská dolina vzniklo podľa zákona č. 369/1990 Zb. O obecnom zriadení v znení neskorších predpisov v roku 2004. Registrované je na Krajskom úrade v Trenčíne pod registračným číslom 2004/02303. Združuje obce Kšinná, Miežgovce, Omastiná, Uhrovec, Uhrovské Podhradie, Žitná-Radiša. Sídлом združenia je obecný úrad Uhrovec. Podľa informácií získaných z jednotlivých obcí je rozloha mikroregiónu **11569 ha**. K 31.12. 2005 v obciach mikroregiónu žilo spolu **2789** obyvateľov. Ich priemerný vek bol 45,47 rokov (v porovnaní s priemerom SR je to o 8,06 rokov viac).³

zdroj: <http://www.obce.info>

³ Kolektív autorov: Encyklopédia miest a obcí Slovenska. PS - LINE, Lučenec, 2005

Tabuľka 1.1. Porovnanie vybraných demografických ukazovateľov

UHROVSKÁ DO- LINA	% predpro- dukt. vek (0- 14) spolu	Oproti priem. v SR	% pro- dukt. vek (15- 54 ženy, 15 - 59 muži)	Oproti priem. v SR	% popro- dukt. vek (55+Ž, 60+M) spolu	Oproti priem. v SR	Priem. Vek
Kšinná	16,51	-0,08	68,66	4,56	14,83	-4,48	35,55
Miezgovce	17,65	1,06	58,59	-5,51	5,67	6,36	39,91
Omastiná	16,28	-0,31	55,81	-8,29	27,91	8,6	40,47
Uhrovec	8	-8,59	52	-12,1	40	20,69	48,37
Uhrovské Pod- hradie	18,39	1,8	58,85	-5,25	22,76	3,45	38,29
Žitná - Radiša	18,94	2,35	59,63	-4,47	21,43	2,12	38,49
SPOLU	13,73	-2,86	58,07	-6,03	28,19	8,88	41,34

zdroj: Analýza stavu a vízia rozvoja orientovaného na ochranu a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva, AINova 2006

Predmetom činnosti a cieľmi združenia sú:

- ⇒ Spoločná ochrana zákonných práv a záujmov obcí
- ⇒ Rozvoj efektívnej samosprávy obcí
- ⇒ Iniciovanie a podpora demokratických, politických a spoločenských procesov v mikroregióne Uhrovská dolina
- ⇒ Hospodársko-ekonomické aktivity, vytváranie priaznivého prostredia pre súkromný sektor, pre uplatňovanie trhovej ekonomiky
- ⇒ Aktivity v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia a výchovy občanov v tomto smere
- ⇒ Sociálna sféra zameraná na rozvoj starostlivosti o zdravie obyvateľov, rozvoj humanitnej a sociálnej starostlivosti, rekvalifikačné programy pre nezamestnaných
- ⇒ Duchovné, kultúrne a spoločenské aktivity pre ochranu a rozvoj historických tradícií, miestnej kultúry, morálky a etiky obyvateľov obcí i návštevníkov mikroregiónu
- ⇒ Športovo-turistické aktivity pre obyvateľov obcí i návštevníkov mikroregiónu

⇒ Výchovno-vzdelávacie programy pre manažment obcí i obyvateľov všeobecne a to všetko vrátane investičných činností⁴

1.2 Uhrovec

Obec je prirodzeným centrom mikroregiónu, iniciátorom rozvoja a spoločných rozvojových projektov. Za najväčšie prednosti mikroregiónu obec považuje historické a kultúrne pamiatky, prírodné prostredie, možnosti pre rekreáciu, pretrvávajúce tradície, silnú identitu miestnych obyvateľov a vysokú kvalitu životného prostredia. Naopak, za negatíva považuje nedostatočné pracovné príležitosti, zhoršujúcu sa verejnú dopravu, negatívne vplyvy na životné prostredie (napr. znečisťovanie ovzdušia firmou Avaks) a dlhodobý úbytok obyvateľstva. V rámci rozvoja mikroregiónu za prioritné oblasti obec považuje podporu občianskych aktivít, rozvoj malého a stredného podnikania a špecializovaného poľnohospodárstva a rozvoj cestovného ruchu.⁵

K vlastným rozvojovým aktivitám obec zaraďuje:

- obnovu historických objektov v obci (najmä Zayovského kaštieľa)
- rozvoj cestovného ruchu a rekreácie (budovanie obce ako „vstupnej brány" do Uhrovskej doliny, oživenie rekreačných funkcií v Striebornici, rozšírenie služieb pre cestovný ruch vrátane stravovania, posilnenie propagácie);
- podpora podnikania, najmä s dôrazom na rozvoj špecializovaných miestnych produktov (spracovanie dreva, výroba značkových destilátov v Látkovciach).

1.2.1 Poloha a rozloha

Uhrovec leží v severovýchodnej časti Nitrianskej sprašovej pahorkatiny pri výbežku Strážovskej hornatiny, na nive potoka Radiša. Severovýchodnú hranicu Uhrovskej doliny

⁴ Analýza stavu a vízia rozvoja orientovaného na ochranu a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva, AINova 2006

⁵ Encyklopédia miest a obcí Slovenska, PS-LINE, Lučenec 2005

tvorí hrebeň horskej skupiny Rokoš (1010 m n.m.) a Čierny vrch (998 m n.m.). V pásme vyniká Jankov vršok. Vodnú os doliny tvorí potok Radiša s prítokmi. Súčasťou územia je aj obec Látkovce (pričlenená v roku 1968) a osady Brezina, Marušina, Salaš a Striebornica.

Katastrálne územie (ďalej len k.ú.) Uhrovca má nepravidelný tvar, pretiahnutý v smere východ-západ. Na juhu susedí s k.ú. Miezgovce hranicou pod Ostrým vrchom (461 m n.m.), smerom na Drahlov (361 m n.m.). Tu sa hranica k.ú. stáča severným smerom k lokalite Salaš, odtiaľ smeruje priamo na východ cez lúky Marušiná až na hrebeň Melkovej (586 m n.m.) – hranica s k.ú. Žitná-Radiša. Hrebeňom Melkovej cez Jedličnú potom vystupuje juhovýchodným smerom až ku Holému vrchu – hranica s k.ú. Uhrovské Podhradie. Od Holého vrchu potom pokračuje okresnou hranicou s okresom Prievidza juhozápadným smerom až k lokalite Lukové, odtiaľ sa spája s východným bodom pod Ostrým vrchom.

1.2.2 Infraštruktúra

Verejná infraštruktúra je v obci vybudovaná primerane k počtu obyvateľom. Z vybraných služieb sa tu nachádza predajňa potravinárskeho a nepotravinárskeho tovaru, pohostinské odbytové zariadenia a pošta. Základná škola s materskou školou v Uhrovci je v súčasnosti jedinou školou fungujúcou v mikroregióne. Navštevuje ju 225 žiakov. Škola bola v roku 2005 modernizovaná. Pri Základnej škole v Uhrovci sa nachádza športový areál, ktorého súčasťou je aj telocvičňa postavená v roku 1981. Podobne ako škola aj telocvičňa je jedinou v mikroregióne a jej priestory využívajú nielen žiaci ZŠ, ale aj mládež a ostatná široká verejnosť v Uhrovci a okolí. V obci je zdravotné stredisko s lekárnou. Pôsobí tu praktický lekár pre deti a dospelých a stomatológ. Z kultúrnych zariadení sa v obci nachádza kultúrny dom a knižnica. Základ kultúry v Uhrovci položil vznik Zay-uhrovského občianskeho kruhu v roku 1892, na ktorého činnosti sa ďalej podieľala najmä mládež zjednotená pri rímskokatolíckej cirkvi, evanjelickej cirkvi, miestnych škôl, ako aj hasiči a športovci, ktorí boli veľmi aktívni už za čias sklárne. Neskôr nadviazala na túto činnosť Osvetová beseda a dnes Miestne kultúrne stredisko, ktoré organizuje v spolupráci s ostatnými kultúrnymi inštitúciami, miestnymi organizáciami, ZŠ a Obcou Uhrovec všetky formy kultúrnej činnosti, kde dosahuje vynikajúce výsledky. Túto aktivitu koordinuje a združuje do plánu kultúrnych a športových aktivít. Z organizácií sa na tejto činnosti podieľa najmä Dobrovoľný hasičský zbor, Te-

lovýchovná jednota, Organizácia miestnych kolkárov, stolnotenistov, kynológov, turistov, Únia žien, Zväzarm, Poľovnícke združenie Ľudovíta Štúra, Obecná knižnica. V roku 1993 bola obnovená divadelná činnosť a pri MKS bol založený divadelný ochotnícky súbor, ktorý každoročne odohrá jedno divadelné predstavenie. O zachovanie a prezentáciu piesní a tancov sa snaží folklórny súbor Uhrovčan. K verejnej vybavenosti sa zaraďujú aj zariadenia cestovného ruchu – rekreačné zariadenia v Striebornici, turistická ubytovňa Dália v Látkovciach a hotel Partizán na Jankovom vršku.

1.2.3 Životné prostredie

Kvalitu ovzdušia považuje obec za „skôr dobrú“, rovnako ako kvalitu pôdy, kvalitu vody za „dobrú“. Celkovo vníma kvalitu životného prostredia ako „dobrú“. Hrozbou pre stav životného prostredia, ale aj zdravotný stav obyvateľstva, je neexistujúca splašková kanalizácia a čistenie odpadových vôd. V roku 2004 bol objem komunálneho odpadu 288,3 ton (0,19 t/obyv.), pričom 97% z celého objemu sa zneškodňuje resp. skládkuje. V obci zber a likvidáciu komunálneho odpadu zabezpečuje VERONIKA a.s. Dežerice. Problémom pre obec sú vznikajúce divoké skládky odpadu.

1.2.4 Kultúrne dedičstvo

Obec Látkovce, dnes súčasť Uhrovca, sa spomína pri ohraničení chotára v r 1364. Patrila zemianskym rodinám Latkóczyovcov a Zábłatských. Obyvatelia sa pôvodne zaoberali poľnohospodárstvom, za 1. ČSR bol v obci rozvinutý chov oviec, rýb (rybníky), ovocinárstvo. Od r. 1918 bol v prevádzke liehovar. V Látkovciach sa nachádza klasicistický kaštieľ z 1. pol. 19 stor., obnovený v r. 1918-dvojpodlažná budova na obdĺžnikovom pôdoryse s vystupujúcimi rizalitmi. Dvorová fasáda má predstavaný trojosový portikus s troma arkádami. Okolo kaštieľa sa nachádza park. Obec Uhrovec bola pôvodne poddanské mestečko, ktoré bolo sídlom hradného panstva rovnakého mena. Prvá zmienka o obci je z r. 1254. o hrade (castrum Vgrog) z r. 1295. Uhrovec vlastnil Matúš Čák, potom bol kráľovským majetkom do r. 1389, kedy sa dostal do rúk šľachty. Poslednými vlastníkmi obce boli Zayovci a Kollonichovci. Z hľadiska typológie zástavby je Uhrovec tzv. cestná dedina. Z pamiatkovo zaujímavých objektov sa v obci nachádza **kaštieľ, pôvodne renesančný** z r. 1613, prestavovaný a upravovaný v

r. 1787. Je to trojpodlažná budova s nepravidelným pôdorysom. Skladá sa z jednotraktového hlavného krídla, otvoreného do dvora arkádami, zo spojovacieho dvojtraktového krídla, situovaného diagonálne na hlavné krídlo a z dvojtraktového krídla, ktorého záhradná fasáda má nárožné vežové rizality. V miestnostiach sa nachádzajú renesančné a barokové klenby. Na prízemí juhozápadného krídla sú otvorené arkády, pod ktorými sa zachovali renesančné kamenné portály. Severovýchodné a juhozápadné krídlo spojuje štvorcová veža. Nad vchodom do renesančnej časti je erb s letopočtom 1613. Na prvom poschodí juhovýchodného krídla sa zachoval renesančný portál z 1. tretiny 17.stor., vo východnej miestnosti tohto krídla je ďalší, ozdobnejšie riešený kamenný portál s rastlinnou a ovocnou ornamentikou. Fasády kaštieľa sú hladké, členené iba kordónovými rímsami. Vo dvore je okrúhla studňa s mrežou a kužeľovou strieškou. Kaštieľ je po čiastočnej rekonštrukcii už niekoľko rokov nevyužívaný. Kaštieľ je aj s parkom zapísaný ako kultúrna pamiatka v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR. V Uhrovci sa narodilo, žilo a pôsobilo veľa významných osobností kultúrneho a politického života, spomedzi ktorých vynikajú národovec Ľ. Štúr a politik A. Dubček. Ich rodný dom bol roku 1965 vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. V okolí nehnuteľnej národnej kultúrnej pamiatky **Rodného domu Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka** je vyhlásené ochranné pásmo. K pamiatkam na Ľ. Štúra patrí aj jeho pomník. **Pomník** bol postavený v roku 1939, jeho autorom je akad. sochár J.Pospíšil, bustu lial F. Anýž z Prahy.

Ďalšou kultúrnou pamiatkou, zapísanou v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR je **skláreň**, objekt postavený vo výrobnom areáli bývalého závodu Mier, n.p. Topolčany. Od svojho vzniku v roku 1874 prešiel objekt viacerými funkčnými i stavebnými zmenami. Význam spočíva v jeho pôvodnej historickej funkcii, kedy v ňom v rokoch 1845 – 1847 bola firmou Jozef Schreibert a syn zriadená skláraň so špecializovanou výrobou rubínového skla, fľašiek, baniek a lúčok. Po odsune sklárov do Rovného v roku 1914, prevzal riadenie firmy a sklárskej výroby Miklós Zay. V dobe vzniku a pôsobenia patrila skláraň k najvýznamnejším svojho druhu na území Slovenska. V Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR je ako kultúrna pamiatka zapísaná aj **rezbárska škola**. Objekt je v súčasnom období nevyužívaný. Umeleckopriemyselná škola rezbárskeho smeru bola založená v roku 1875 Albertom Zayom. Bola jednou z prvých škôl a dielní tohto druhu na Slovensku. Zameraná bola na potreby umeleckého priemyslu, ako aj praktické znalosti umeleckého rezbárstva. Zanikla v roku 1895.

V obci sa nachádza klasicistický rímsko-katolícky **kostol** sv. Ducha z roku 1817. Kostol je jednodňový, s presbytériom s rovným uzáverom a po oboch stranách pristavanými priestormi sakristie a oratória. Hlavný priestor lode je zaklenutý českou plackou na spôsob plochej kupoly. Na západnej strane je vstavaný organový chór s dvojitou archivoltou a širokým vstupným oblúkom. Fasády sú hladké s rizalitom veže, na priečelí, v ktorom je segmentovo zakončený portál. Veža je zastrešená ihlancom. Hlavný oltár je klasicistický, s plochou pilastrovou architektúrou, zakončenou segmentovým štítom a obrazom Zoslanie Ducha svätého. Druhý **kostol** v obci, bol postavený v r. 1940 podľa projektu architekta M.M. Harminca. Je to tzv. sieňová stavba s predĺženým oltárnym priestorom. Na hladkých fasádach sú vysoké polkruhovo zakončené okná a štíhla predstavaná veža, zastrešená pseudoklasicistickým ihlancom. Na oltári je neskorobarokový obraz Posledná večera z konca 18.stor. V Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR je ako kultúrna pamiatka zapísaná **pamätná tabuľa T. Masníka**, umiestnená na evanjelickej fare. Čierna textová pamätná tabuľa zhotovená z opaxitu bola odhalená v roku 1947 na pamiatku spisovateľa Tobiáša Masníka, ktorý pôsobil v Uhrovci v rokoch 1688 – 1697. Do katastra obce patrí aj pamätník padlých hrdinov SNP, účastníkov odboja, ktorí bojovali v partizánskej brigáde Ján Žižka. Pamätník je postavený na Jankovom vršku, na mieste kde bolo upálených niekoľko partizánov, príslušníkov tejto brigády. Pamätník tvorí štvorhranný železobetónový pylón. Základňou je mauzóleum. Pamätník je dielom J. Pospíšila a architekta Slatinského. Pomník je kultúrnou pamiatkou. V roku 2004 bolo v obci zriadené Uhrovské múzeum, ktoré má 7 expozícií venovaných histórii, osobnostiam obce, tradíciám a zvyklostiam ľudu mikroregiónu.⁶

1.2.5 Najvýznamnejšie osobnosti

Ludovít Štúr

Ludovít Štúr sa narodil 29. októbra 1915 v Uhrovci, ako druhorodený syn národne uvedomelého učiteľa uhrovskej evanjelickej školy Samuela Štúra, kde získal základné vzdelanie. V roku 1827 odchádza študovať na nižšie gymnázium do Rábu, kde si zásluhou profesora Leopolda Petza formuje názor a uvedomuje národnostný útlak Slovákov. V roku 1829 študuje na lýceu v Bratislave, zoznamuje sa so študentami spolku: Spoločnosť česko-

⁶ Vlastivedná monografia obce Uhrovec, 2007

slovanská, kde sa vzdeláva v reči národnej, cvičí v slohu a prednášaní, presadzovaní slovenskej literatúry. Pre nedostatok financií prijíma v roku 1834 miesto v ZAY – uhrovskom statku, ako hospodársky úradník, kde sa neraz stretáva s útlakom a inými názormi K. M. Zaya Generálneho inšpektora cirkvi, ktorý mal snahu o pomäťarčenie slovenského územia. V roku 1834 sa varacia do Bratislavy, aby pokračoval v štúdiu. V roku 1835 bol zvolený za podpredsedu Spoločnosti, kde nastoluje potrebu obranných akcií proti národnému útlaku. Jednou z akcií Spoločnosti je aj pamätný výlet na staroslávny hrad Devín 24. apríla 1836, venovaný oživeniu pamiatky padlej sloveskej samostatnosti. V roku 1836 ukončuje štúdium na Lýceu. Roku 1837 je nehonorovaným námestníkom prof. Palkoviča na Katedre reči a literatúry česko – slovenskej. V roku 1838 – 1840 študuje na univerzite v Halle. Popri vedeckej práci vyvíja intenzívnu politickú činnosť, najmä svojimi obrannými spismi napr. Žaloby a ponosy Slovákov v Uhrosku, Starý a nový vek Slováku z roku 1841. Vrcholným rozhodnutím Štúra bolo ustanovenie nového slovenského jazyka. Za základ zobrali spolu s Hurbanom a Hodžom stredoslovenské nárečie. Štúr spisom: Nárečja slovenskuo alebo potreba pisaňja v tomto jazyku, odôvodňuje potrebu nového jazyka a Náukou reči slovenskej mu dal pevnú gramatickú stavbu. V roku 1843 ho násilne pozbavili námestníctva an katedre. Na protest voči tomuto patreniu odchádzajú študenti z Bratislavy do Levoče. V roku 1844 zakladá spolu s Hodžom a hurbanom spolok Tatrín. V januári 1845 po predchádzajúcich neúspešných žiadostiach dostáva povolenie na vydávanie slovenských politických novín. Napriek ťažkostiam plnili počas takmer trojročného vychádzania veľkú spoločenskú úlohu. Pod vplyvom článkov L. Štúra zakladali štúrovci spolky tizrzosti, nedeľné školy pre mládež, zbierali sa slovenské ľudové povesti a piesne, ktoré posielali do Štúrovských novín. V rokoch 1847 – 1848 sa Ľudovít Štúr stáva poslancom uhorského snemu za mesto Zvolen. Po vypuknutí revolúcie v Pešti, bolo Štúrom, Hurbanom a Hodžom zvolané zhromaždenie 10. mája 1848 v Liptovskom Mikuláši. Na zhromaždení formuloval Žiadosti slovenského národa, ktoré maďarská stana odmietla a následne bol na nich vyadaný zatykač. Po politických neúspechoch je Štúr nútený ustúpiť z politickej scény a odchádza k rodičom do Uhrovca. Ani tu nie je nečinný, snaží sa Slovákov presadzovať do úradov a zavádzať slovenčinu ako úradnú v slovenských stoliciach. Tu ho zastihol smutný úder – smrť najstaršieho brata Karola. Štúr odchádza do Modry, kde sa stará a sedem nezaopatrených detí a žije pod policajným dozorom. Vracia sa k literárnej práci. Svojimi českými básňami tvorí spojitosť s tvorbou Kollára a Hollého. K prednáškam o poézii slovan-

skej – prednesené z katedry bratislavského lýcea, sa vracia po revolúcii a svoje náhľady spracováva v knihe: O národných písních a pověstech plemen slovanských. Posledný politický spis určil európskemu publiku, napísal ho po nemecky: Das Slawentum und die Welt der Zukunft. Ľudovít Štúr mal rád prírodu, kde mnohokrát i písal svoje básne. Za čias trávených v rodnom Uhrovci to bol Rokoš a na sklonku svojho života v Modre – Holombecká dolina, kde rád poľoval. Práve nešťastná poľovačka 22. decembra 1855 sa mu stala osudnou, keď sa postrelil a na následky 12. januára 1856 zomrel. Svojou činnosťou sa Ľudovít Štúr natrvalo stal v análoch vývoja slovenského národa naozaj nesmrteľným.

Alexander Dubček

Alexander Dubček sa narodil 27. novembra 1921 v Uhrovci, pár mesiacov po tom ako sa jeho rodičia vrátili z Ameriky, kam odišli ako aj tisíce ďalších za lepšími životnými podmienkami. V roku 1925 znovu odchádzajú tentoraz do Pišpeku v Kirgizsku. Na Slovensko sa vrátili v roku 1938. Spolu s nimi samozrejme aj 18 ročný Alexander a tak ako celá rodina sa aj on zapojil do protifašistického odboja, vstupuje do ilegálnej komunistickej strany. V roku 1944 bojuje v Slovenskom národnom povstaní. V roku 1945 sa oženil a usadil v Trenčíne. Zapája sa do verejného života, od roku 1949 ako profesionálny politik. V 60. rokoch narastá v spoločnosti kríza. Alexander Dubček sa stáva vedúcou osobnosťou obrodného procesu, ktorý v auguste 1968 násilne zastavila vojenská intervencia Sovietskeho zväzu a jeho spojencov. Dubček odmietal vojenský zásah a obhajoval reformy. Postupne bol odstránený z politického života. Pracoval ako technik v lesníckom závode. Nasledovalo dvadsaťročné obdobie diskriminácie a obmedzovania jeho občianskych a ľudských práv. Dubček ostro kritizoval vtedajšie pomery a usiloval o prekonanie totality. Stáva sa symbolom demokracie a humanity. Univerzita v Bologni ako prvá udelila Alexandrovi Dubčekovi v roku 1988 čestný doktorát politických vied. Po rozpade totality bol v decembri 1989 zvolený za predsedu federálneho zhromaždenia. Nadväzuje prvé kontakty v Bruseli a v Štrasburgu, orientuje krajinu na Spoločný európsky dom. Navštívil mnohé krajiny Európy a sveta. Na jar 1992 sa Dubček stal predsedom Sociálno-demokratickej strany Slovenska. Počas služobnej cesty do Prahy 1. septembra 1992 došlo k tragickej autohavárii. Dňa 7. novembra 1992 Alexander Dubček na jej následky zomiera. Je pochovaný na cintoríne v Slávičom údolí v Bratislave. Alexander Dubček chápal politiku ako službu občanom a svojou ľudskosťou si získal ich sympatie a úctu. Mnohé

názvy námestí, ulíc, parkov, škôl a sôch u nás, ale i vo svete pripomínajú túto výraznú osobnosť 20. storočia.⁷

1.3 Zhrnutie

V krátkosti by sme chceli zhrnúť poznatky získané o obci Uhrovec, ktorá je rodiskom dvoch významných osobností Slovenského národa:

- Ľudovíta Štúra – zakladateľa spisovnej slovenčiny
- Alexandra Dubčeka – politika, nepochybne najvýznamnejšieho predstaviteľa pražskej jari 1968

Obaja títo naši rodáci sa narodili v tom istom dome (síce so 106 ročným rozdielom).

V roku 1965 rodný dom vyhlásili za národnú kultúrnu pamiatku. V rodnom dome je umiestnená expozícia venovaná životu a dielu Ľudovíta Štúra. V roku 1995 bola zriadená pamätná izba. Ktorá zachytáva významné udalosti života Alexandra Dubčeka. V obci však pôsobilo ešte okolo tridsať významných osobností nášho kultúrneho, spoločného a politického života. Nad obcou sa vypína kaštieľ zo 16. storočia, ktorého posledným vlastníkom boli príslušníci rodiny ZAY. V súčasnej dobe táto kultúrna pamiatka chátra. Obec nemá finančné prostriedky na jej rekonštrukciu a preto je predmetom predaja. V minulosti bola obec známa rozvinutým priemyslom. Bola tu súkenka, skláraň, továraň na výrobu rôznych drobných predmetov z dreva a vychádzkových palíc. V roku 1875 v obci vznikla rezbárska škola, ktorá bola na úrovni umeleckej priemyslovky. K obci Uhrovec patrí veľmi pekné turistické stredisko Striebornica, lokalita Jankov vŕšok a Látkovce, v ktorej sa každoročne realizujú oslavy SNP a množstvo kultúrno-spoločenských a športových podujatí. Obe tieto lokality majú vybudované rekreačné zariadenia v krásnej prírode Strážovských vrchov a sú predurčené na od-dych a relax. Doposiaľ tieto zariadenia najviac využívali deti v rámci organizovania školy v prírode. V nadväznosti na uvedenú prezentáciu obce Uhrovec chcem spomenúť krásu a pamätihodnosti prilahlých obcí mikroregiónu. Obce Uhrovské Podhradie a Omastiná sú vý-nimočné svojou ľudovou architektúrou a krásou prírody. Veľký záujem je o kúpu a následnú

⁷ Obec Uhrovec, Ľudovít Štúr a Alexander Dubček, 2005

rekonštrukciu starých chalúp a tak tu vzniká chatárska oblasť, miesto pre oddych a relax najmä počas víkendov. Súčasne je možné z týchto obcí po označených turistických chodníkoch v rámci turistiky navštíviť zrúcaninu Uhrovskeho hradu a najvyšší vrch Strážovských vrchov – Rokoš. Obec Kšinná je výnimočná najmä tým, že v časti Závada pod Čiernym vrchom je vybudovaný vlek a chatové zariadenie, ktoré je využívané väčšinou v zimných mesiacoch. Súčasne nesmieme vynechať ani kultúrnu pamiatku z 13. storočia, kostolík sv. Kozmu a Damiana. Ďalšie obce mikroregiónu Žitná-Radiša a Miezgovce sú taktiež prekrásnymi lokalitami, ktoré je treba vidieť a sú predurčené na vybudovanie cyklotrás v rámci celého mikroregiónu, v budúcnosti dokonca na ich prepojenie na príľahlé mikroregióny Pobebravie a Trenčianske Teplice.

2 OBECNÉ A MIMOOBECNÉ PARTNERSTVÁ A CEZHraniČNÁ SPOLUPRÁCA

Obecná spolupráca s miestnymi organizáciami, združeniami, podnikateľskými subjektami a jednotlivcami je úspešná, o čom svedčí množstvo zrealizovaných podujatí.

V obci je zriadený Spoločný obecný úrad, ktorý zabezpečuje výkon prenesených kompetencií na samosprávu aj pre obce mikroregiónu Uhrovská dolina. Pri šírení mena a odkazu Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka a zviditeľňovaní ich celoživotného diela obec aktívne spolupracuje aj s Trenčianskou univerzitou Alexandra Dubčeka, Spoločnosťou Alexandra Dubčeka v Bratislave, Múzeom Ľudovíta Štúra v Modre, mestom Modra a ďalšími štúrovskými mestami a obcami na Slovensku.

2.1 Cezhraničná spolupráca

Cezhraničná spolupráca obce je rovinutá so samosprávami krajín Višegrádskej štvorky (V4), konkrétne s mestom Slavičín (Česká republika), gminou Gilowice (Poľská republika) a mestom Kiskunfélegyháza (Maďarská republika). Najrozsiahlejšiu spoluprácu má obec so zahraničným partnerom – mestom Slavičín, s ktorým spolupracuje už viac ako 40 rokov. Po vstupe Slovenska do Európskej únie intenzitu spolupráce umocnili viaceré cezhraničné projekty zamerané na prezentáciu a zviditeľnenie histórie, kultúry a osobností jednotlivých krajín. Zrkadlový projekt rekonštrukcie múzeí v Uhrovci a Slavičine bol realizovaný a financovaný zo štrukturálnych fondov Európskej únie v roku 2005. O rok neskôr, v roku 2006, obec realizovala ďalšie dva projekty finančne podporené v rámci Programu iniciatívy spoločenstva INTERREG III A SR - ČR, ktoré boli určené najmä našej a českej mládeži.⁸

Projekty: “Po stopách Ľudovíta Štúra” a “Alexander Dubček – rodák z Uhrovca” sa stretli s veľmi pozitívnym ohlasom, pretože umožnili mládeži podrobnejšie sa oboznámiť so životom a dielom významných osobností slovenského národa, rodákov obce Uhrovec.

⁸ <http://www.obce.info>

Cezhraniční partneri sú pozývaní na akcie, ktoré obec pravidelne organizuje, akými sú:

- Pamätné dni Alexandra Dubčeka
- Celonárodná spomienka na Ľudovíta Štúra
- Slovensko – Poľské dni
- Obecné slávnosti
- Mikroregionálne slávnosti
- Oslavy SNP na Jankovom Víšku
- Mikroregionálne slávnosti Združenia obcí Uhrovská dolina
- Štúrov Uhrovec

Súčasne zástupcovia obce majú možnosť každoročne sa zúčastňovať na rôznych kultúrnych, spoločenských a športových podujatiach, ktoré organizujú cezhraniční partneri.

V rámci medzinárodnej spolupráce významným podujatím bolo Medzinárodné sympóziu Pamätné dni Alexandra Dubčeka, konané pod záštitou prezidenta Slovenskej republiky Ivana Gašparoviča v októbri roku 2004. Na tomto podujatí sa zúčastnili významní predstavitelia nášho verejného života, zástupcovia významných inštitúcií z krajín Višegrádskej štvorky, významné osobnosti nášho kultúrneho a spoločenského života. Uskutočnilo sa za finančnej podpory Medzinárodného Višegrádskeho fondu. V októbri roku 2005 pri príležitosti 190. výročia narodenia Ľudovíta Štúra sa konala Celonárodná spomienka na Ľudovíta Štúra. Zaštitu nad týmto podujatím opäť prevzal prezident Slovenskej republiky. Týmto podujatím sa otvoril Rok Ľudovíta Štúra (október 2005 - október 2006), v rámci ktorého sa v ďalších mestách a obciach Slovenska uskutočnila séria podujatí venovaných práve tomuto národovcovi. Peknou akciou boli aj Poľsko – slovenské dni v gmine Gilowice a Slovensko – poľské dni konané v Uhrovci. Obec Uhrovec má priateľské vzťahy aj s predstaviteľmi univerzity v Bologni a mestskou časťou Bologne – Cassalechio di Reno v Taliansku. Spolu so Spoločnosťou Alexandra Dubčeka so sídlom v Bratislave pripravila obec už celý rad podujatí, na ktorých sa priatelia z Bologne zúčastnili a naopak. V novembri 2003 sa uskutočnila oficiálna návšteva prezidenta Slovenskej republiky v Taliansku – Otvorenie akademického roka na Bolognskej univerzite. Súčasťou delegácie boli aj zástupcovia obce Uhrovec. Zo športových podujatí medzi navýznamnejšie patrí Slovenská Truck Show - medzinárodné pre-

teky kamiónov do vrchu, Medzinárodné preteky automobilov do vrchu a Rallye Matador Tatry.⁹

2.2 Cezhraničné projekty

Obec vypracovala niekoľko cezhraničných projektov, na realizáciu ktorých získala financie z grantových systémov jednotlivých ministerstiev a štrukturálnych fondov Európskej únie. Globálnym cieľom týchto projektov je predovšetkým udržanie a skvalitnenie hospodárskych, sociálnych a kultúrnych väzieb medzi obyvateľmi pohraničných regiónov, prehĺbovanie spolupráce a cezhraničná integrácia oblastí, ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva a stabilný ekonomický rast na oboch stranách hranice. Realizáciou projektov obec Uhrovec, ako jedna z mála obcí na Slovensku, pomáha rozvoju spolupráce jej mládeže s mládežou z krajín Višegrádskej štvorky (V4). Zviditeľňovanie zvyšuje imidž nielen kraja, ale aj celého Slovenska. Uvedené aktivity dávajú predpoklad vstupu nového investičného kapitálu, zvýšeniu návštevnosti regiónu a tým aj rozvoju cestovného ruchu.¹⁰

⁹ Zamkovský, J, 2004 : Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce - Význam, štruktúra a základné metodické tézy. http://www.priateliazeme.sk/cepa/pdf/rozvoj_obce.pdf

¹⁰ Vlastivedná monografia obce Uhrovec, 2007

3 KULTÚRNO – SPOLOČENSKÝ ŽIVOT V MINULOSTI A PRÍTOMNOSTI

Už z minulých storočí sú zmienky o zvykoch a kultúrnej činnosti v obci Uhrovec z doteraz jediného známeho prameňa rukopisnej zbierky *Zbierka ľudových povier a zvykov z okolia Uhrovca z roku 1823*, ktorú v archíve rodiny Zayovcov objavil P. Horváth a porovnávaním rukopisu s inými zistil, že jej autorom je Karol Modráni st., hospodársky úradník na uhrovskom panstve. Ďalej je známa *Uhrovská zbierka piesní a tancov z r. 1730*. Je to prvá písomná znotovaná zbierka. V časoch mladosti Ľudovíta Štúra mal barón Imrich Zay a jeho manželka Mária Alžbeta von Calisius v Zay-Uhrovci divadelný súbor, ktorý hrával svoje hry v akomsi dome múz na stráni krásnej doliny Striebornice.¹¹

3.1 Kultúrno – osvetová činnosť

Kultúrno-osvetová činnosť sa v Uhrovci začala bohato rozvíjať koncom 19. storočia s rozvojom priemyslu, na čo mali silný vplyv moravskí sklári, ktorí priniesli pozdvihnutie blahobytu a povzniesli malomestský ráz Uhrovca. V rokoch pôsobenia sklárne 1874-1914 sú známe ustanovizne ako:

- Potravný spolok
- Úverový spolok
- Uhorské robotnícke invalidné a penzijné združenie
- Roľnícky kruh
- Krajinská umelecká jednota
- Panské kasíno
- Zay-uhrovský občiansky kruh
- Pohrebný spolok Prozreteľnosť
- Dobrovoľný hasičský zbor a Obecný zbor ohňohasičov

¹¹ Vlastivedná monografia obce Uhrovec, 2007

Tieto spolky združovali dospelých i mládež, chudobných i bohatých a vyvíjali bohatú činnosť, každý podľa svojej pôsobnosti, napríklad organizovanie výletov na zručaniny Uhrovského hradu, Rokoš, Kňazi stôl, Čierny vrch a iné miesta, kde spievali národné piesne, ktoré boli v obci zakázané.

3.2 Kultúrne pamiatky a pamätihodnosti

Mikroregión Uhrovská dolina je i napriek svojej malej rozlohe a nízkemu počtu obyvateľov veľmi bohatý na skvosty kultúry, ktoré každoročne nachádzajú svoju priazeň nielen u návštevníkov z okolia. Obdivovať ich prichádzajú hostia z celého Slovenska a aj mimo neho. Mnohé z objektov sú vyhlásené za národné kultúrne pamiatky a práve v týchto kultúrnych pamiatkach má obec Uhrovec obrovský potenciál zviditeľnenia svojho mena. Námestie Ľudovíta Štúra, ktoré je v ochrannom pásme národnej kultúrnej pamiatky Rodného domu Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka, tvorí historické jadro obce. Nachádza sa tu pomník Ľudovíta Štúra, ktorý bol postavený v roku 1936. Jeho autorom je akademický sochár Jozef Pospíšil. V jeho bezprostrednej blízkosti je najnavštevovanejšia národná kultúrna pamiatka v Uhrovci – Rodný dom Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka. V interiéri domu je umiestnená muzeálna expozícia, ktorú spravuje Trenčianske múzeum. Prvá časť je venovaná životu a dielu Ľudovíta Štúra. V druhej časti je pamätná izba zachytávajúca významné medzníky života Alexandra Dubčeka. Otváracie hodiny: máj-október (utorok až sobota 8:00-16:00). V centre námestia Ľudovíta Štúra pri evanjelickom kostole Vás zaujme svojim výtvarným stvárnením pamätník obetiam 1. sv. vojny. Symbolizuje tvar míny. Postavený bol v roku 1915 na podnet grófkyni Margity ZAY, preto sú nápisy na pamätných tabuliach pomníka v maďarskom jazyku.¹² V roku 2006 bol reštaurovaný. V Uhrovci nemôžeme prehliadnúť ani budovu Uhrovského múzea, ktorá je situovaná za potokom Radiša. Pri vstupe do areálu, na jej bočnej fasáde je umiestnená pamätná tabuľa padlým hrdinom v SNP za oslobodenie ČSR. Spomienke na udalosti SNP je venovaná i časť expozície, ktorá obsahuje viac ako tisíc exponátov. Zamerané sú prevažne národopisne. Zriadovateľom múzea je obec Uhrovec a otvorené bolo v roku 2004. Otváracie hodiny: podľa potreby návštevníkov. Pri pozornej preh-

¹² Kolektív autorov: Súpis pamiatok na Slovensku, zväzok tretí. Obzor, Bratislava, 1969

liadke múzea a jeho exponátov nám neunikne skutočnosť, že Uhrovec bol v 19. storočí známy výrobkami priemyselných podnikov, zakladateľmi ktorých boli Zayovci. Keby sme sa vydali po stopách zaniknutej industriálnej architektúry, dnes sú pamätníkmi zašlej slávy už len objekt sklárne a budova bývalej rezbárskej školy. Bývalá skláreň bola založená v roku 1874 a vo svojej dobe patrila k najlepším sklárňam v Uhorsku. Za 40 rokov svojej existencie vyrobila osvetľovacie telesá v najdokonalejších zhotoveniach, servisné sklo brúsené i leptané, farebné i krištáľové sklo, matované aj maľované tienidlá, cylinder a aj výčapné a krčmárske sklo. Niektoré exponáty sú prezentované v Uhrovskom múzeu. Rezbárska škola bola založená Albertom Zayom v roku 1875 a mala úroveň dnešných umelecko-priemyselných škôl a zohrala významnú úlohu v rozvoji umeleckého remesla rezbárstva na Slovensku. Tradície rezbárstva v Uhrovci pretrvávajú dodnes. Uhrovská dolina bola jednou z tých oblastí Slovenska, kde sa obyvateľstvo masovo zúčastňovalo bojov v SNP. Na Jankovom vršku, kde sídlil štáb partizánskej brigády Jána Žižku, sa nachádza jeden z najvýznamnejších pamätníkov a pietne miesto partizánskych bojov v SNP na Slovensku. Každoročne sa tu pri príležitosti výročí SNP konajú oslavy.¹³

Nápisy na tabuľách:

Ludevít Štúr

„My dali sme sa do služieb ducha, a preto musíme prejsť na cestu života trnistú.“

Alexander Dubček

„Nezahynie národ, ktorý sa riadi tak svojím rozumom, ako aj svojím svedomím.“

Rímsko – katolícky kostol

V obci sa okrem moderného evanjelického kostola nachádza katolícky kostol, ktorý bol dostavaný v roku 1809. V kostole je zaujímavý gorický zvon z roku 1511. Obec ho získala ako dar od Barbory Döbözy a nazýva sa „Veľký“ alebo „Burián“. Druhý zvon je renesančný, z roku 1653, zvaná „Cibuľa“. Tretí zvon „Medián“ dala Margita Zay počas svetovej vojny

¹³ Vlastivedná monografia obce Uhrovec, 2007

zrekvírovať na vojenské účely. Hlavný oltár aj kazateľnica sú klasicistické, zo začiatku 19. storočia. Zaujímavosťou je „Hrob Krista“ – kombinácia skla a dreba, rezbársky dar od rezbárskeho majstra Š. Šovanku. Ďalším darom od Šovanku sú obrazy „Lurdská panna Mária“ a „Kristus uzdravuje nemocného“, reprodukcie nemeckých originálov a kryštálový luster z uhrovskej sklárne. Vzácnosťami sú kalichy zo 17. až 19. storočia.

Pomník Ľudovíta Štúra

Približne tri metre vysoký pomník s bustou Ľ. Štúra stojí na námestí v centre Uhrovca. Jeho autorom je Jozef Pospíšil.

Iné zaujímavosti

Za povšimnutie pri návšteve Uhrovca určite stojí aj pamätník padlým v prvej svetovej vojne na námestí a hrob Samuela Štúra – uhrovskeho učiteľa a otca Ľudovíta Štúra. Tento rodák z kraja pod Javorinou pri Novom Meste nad Váhom prišiel do Uhrovca aj s celou rodinou v roku 1813. Bol šíriteľom osvety, zakladal nedeľné školy, spolok miernosti a dobre poznal problémy chudobného ľudu. Zomrel v júli v roku 1851 v Uhrovci. Do dnešných dní stoja v Uhrovci aj budovy bývalej rezbárskej školy a dve budovy sklární.

3.3 Záujmové a spoločenské organizácie

Športové organizácie:

- telovýchovná jednota Tatran je zameraná na futbal, oddiel má pravidelné tréningy a zúčastňuje sa na medziobecných futbalových stretnutiach
- stolnotenisový oddiel Hustra, rovnako sa jeho členovia pravidelne stretávajú na tréningoch a súťažiach
- kolkársky oddiel, takisto ako predchádzajúce sa zameriava na voľnočasové aj súťažné stretnutia
- bývalý Zväzarm, členovia sa zúčastňujú streleckých súťaží.

Organizácie zamerané na prácu so zvieratami:

- združenie kynológov, členovia sa špecializujú na výcvik psov, s ktorými sa zúčastňujú aj na rôznych súťažiach
- poľovnícke združenie Ľudovíta Štúra, hlavná činnosť sa sústreďuje na lov, ale aj ochranu zvery a výsadbu stromov.

Iné:

- Únia žien Slovenska, členky sa venujú ručným i záhradkárskym prácam, aktívne sú aj v kultúrnom dianí
- Klub dôchodcov, členovia sa stretávajú pri rôznych klubových činnostiach i oslavách životných jubileí
- Jednota dôchodcov, členovia sa venujú podobným aktivitám ako KD

Za samostatnú zmienku stojí Dobrovoľný hasičský zbor a folklórne súbory.

Dobrovoľný hasičský zbor

Podľa archívnych materiálov bol v roku 1874 založený v bývalej sklárni v Uhrovci požiarny zbor. Riaditeľ, Maximilián Göpfert, v roku 1875 potvrdzuje, že v Uhrovci v tom roku existuje továrenské hasičstvo. Veľká budova závodného hasičského zboru s výzbrojom a výstrojom stála vo vnútri nádvorja sklárne. 12. júla 1874 bol do zakladajúceho Dobrovoľného hasičského zboru zvolený ako hlavný veliteľ gróf Albert Zay z Uhrovca. Po odchode Maxa Göpferta prišiel do Uhrovca za riaditeľa schopný sklársky odborník, rytier Mayerswalden Karl Kralik. Za jeho éry tu pôsobil veľký a povestný závodný hasičský zbor, ktorý mal asi 80 členov a modernú výstroj. On sám bol jeho čestným veliteľom. V rokoch 1956 – 1958 bola zrenovovaná obecná požiarna zbrojnica. Všetky práce spojené s opravou zabezpečili požiarnici v rámci dobrovoľných brigád. Otvorenie zrekonštruovanej požiarnej zbrojnice bolo v júni 1958, kedy bolo dodané aj nové požiarné vozidlo. V roku 1974 Dobrovoľný požiarny zbor v Uhrovci oslávil 100 rokov požiarnej ochrany v obci. Vtedy bola do užívania odovzdaná nová požiarna zbrojnica. Najviac požiarov bolo v Uhrovci počas SNP, kedy bol viackrát vypálený. Aj v ďalších rokoch však boli požiare na rodinných domoch, materskej škole, udiarňach,

i lesné požiare v Striebornici, na Jankovom vršku a iné. Časté zásahy boli aj pri živelných pohromách.¹⁴

Kultúrne a umelecké telesá

Pri MKS v Uhrovci pôsobí divadelný súbor, ktorý pravidelne raz ročne nacvičí a odpremiéruje ľudovú hru. Pri MKS pôsobí aj Folklórny súbor Uhrovec a detský FS Uhrovčan.¹⁵

3.4 Osobnosti miestneho kultúrneho života

Rezbári minulosti

Za samostatnú zmienku okrem vedúcich vyššie uvedených organizácií a telies stoja určite uhrovskí rezbári. Rezbárstvo má v Uhrovci tradíciu už od roku 1875, kedy sa v auguste podarilo Albertovi Zayovi v obci zriadiť štvortriednu Štátnu vyššiu ľudovú školu s odbornou triedou pre priemysel. Škola začala svoju činnosť na jeseň toho istého roku. Ešte pred jej vznikom založil A. Zay učebnú rezbársku dielňu. Prvými chovancami tejto dielne boli slovenskí chlapci z okolia Uhrovca, počtom 12, z ktorých ôsem podporoval sám Zay a štyroch Spolok pre rozširovanie domáceho priemyslu a primyselného vyučovania. Ako náhradu za poskytnutú podporu odoberali Zay a Spolok chovancom všetky predmety, ktoré vyrobili v dielni počas učebnej doby. Štátna vyššia ľudová škola v Uhrovci bola vlastne umelecko-priemyselnou školou rezbárskeho smeru. Učebné osnovy prvých troch ročníkov sledovali najmä teoretické vzdelávanie žiakov, zatiaľ čo učebnou náplňou štvrtého ročníka boli praktické cvičenia v kreslení, modelovaní a rezbárstve. Škola zohrala významnú úlohu v rozvoji daného umeleckého remesla na Slovensku. V prvých rokoch pôsobenia bola škola dimenzovaná pre 24 žiakov, pôsobil tu zbor siedmich odborných učiteľov. V evidencii vyhotovených prác na výstavy do Paríža i Stoličného Belehradu sa zachovali mená tých, ktorí sa učili rezbárstvu v Uhrovci. Sú medzi nimi i mená, ktoré sa neskôr preslávili. Patrí k nim bratislavský rodák Ján Fadrusz, neskôr vynikajúci sochár. Z čias jeho pobytu v Uhrovci sa zachovalo niekoľko diel vystavených v rôznych múzeách. Práca v rezbárskej dielni sa zameriavala hlavne na výrobu najrozmanitejších zdobených úžitkových predmetov,

¹⁴ Ševčík, T.: 125 rokov požiarnej ochrany v Uhrovci, Tristanpres: Topoľčany, 1999

¹⁵ Informátor: Ing. Zuzana Máčeková, starostka obce Uhrovec

nábytkových ozdôb a doplnkov, ale aj na vyhotovovanie rezbársky zdobených kusov nábytku a zariadenia, sôch a sošiek. Úžitkové predmety dennej potreby boli často zdobené zvieracími alebo rastlinnými motívmi. Vo veľkom počte sa tu vyrábali drevené príbory a iné kuchynské potreby. Veľkú obľubu získali na trhu aj fajčiarske potreby, vyrezávané písacie potreby a rámy na noviny. Na objednávku vyrábala dielňa rezbársky zdobené štýlové nábytkové kusy, ale i potreby pre kostoly, kazateľnice a oltáre. Posledná správa o škole, ktorá si podmanila svojimi výrobkami „celý svet“, je z roku 1893. Dátum jej zaniknutia nie je známy.¹⁶

Rezbári dnes

Rezbárstvo ostalo v krvi Uhrovčanom dodnes. Za mnohých majstrov rezbárskeho umenia spomenieme Pavla Hanku, rodáka z Uhrovca, ktorý sa venoval pleteniu košíkov, ktoré stvárňoval v rôznych podobách. Postupne zmenil svoju techniku a preorientoval sa na výrobu kytic z kúskov vrbového dreva, ktoré nasádza v rôznych veľkostiach na trňové konáriky. Tie dodávajú kyticiam nenapodobiteľný tvar. Ďalším uhrovským rezbárom je Dušan Hudec, ktorý má lásku k drevu v krvi po predkoch. Spod jeho rúk vyšli drevorezby ako J. A. Komenský, Tanečnica, Arab, Zrkadlo a mnoho ďalších. Nádhernú plastiku s motívmi národovcov Štúra a Dubčeka daroval pri návšteve bývalému prezidentovi M. Kováčovi. Zaujímavým umelcom je Jaroslav Velčický, azda najviac mediálne známy rezbár z Uhrovca. Svoje dielo tvorí paradoxne od doby, kedy ho postihol tragický úraz a prišiel o jednu ruku. V rezbárstve našiel nový pocit naplnenia. Nádherné plastiky, reliéfy a mnohé drobnosti tvorí s obdivuhodným citom pre detail aj napriek hendikepu. Mnohými prácami obdaroval aj obec, či významných politikov – známy je Oltár Zmierenia z jedného kusa dreva, dar R. Schusterovi. S úspechom sa zúčastňuje aj na medzinárodných abilympiádach.¹⁷

3.5 Zhrnutie

Pri príprave výskumu socio-kultúrneho potenciálu obce Uhrovec sme čerpali najmä z ochoty starostky obce. Zásobila nás množstvom autentických informácií, no aj knižnými odporúčaniami, či propagačným materiálom obce a netajíme, že nám prácu značne

¹⁶ Sedlák, F.: Z histórie rezbárskej školy v Uhrovci, In: Poézia ukrytá v dreve: Obec Uhrovec, 2000

¹⁷ Beštová, E.: 10. výročie vzniku FSK Uhrovec, Obec Uhrovec, 2003

zjednodušila. Uhrovec má nesporne veľký potenciál na prilákanie turizmu, problémom sú, ako všade, financie na rokonštrukciu mnohých zaujímavých zariadení i ubytovacích kapacít. Jednoduché to nie je ani s propagáciou, čo však úzko súvisí s náturou slovenského turistu, kde treba intenzívne pôsobiť, ak obec neponúka lyžiarske, či kúpacie možnosti. Trvalým problémom je nie veľká ochota spolupracovať zo strany ostatných predstaviteľov obcí mikroregiónu. Na toto malé územie ostávajú sily príliš roztrúsené, aby sa mohli stretnúť s väčším úspechom.

4 ČINNOSŤ SAMOSPRÁVY OBCE PO ROKU 2000

Na ďalší vývoj obce po roku 2000 vplývalo viacero politických, ekonomických a spoločenských faktorov. Vývoj celej našej spoločnosti prešiel veľkými zmenami, v ktorých sa významne podpísal vstup Slovenska do Európskej únie. V obci v období rokov 2000-2002 pretrvávala stagnácia investičnej činnosti z predchádzajúcich období. Obec hospodárila v rámci bežného rozpočtu obce, ktorého príjmy tvorili prevažne podielové dane, miestne dane a miestne poplatky. V tomto období sa Uhrovcu z mimorozpočtových zdrojov podarilo získať len minimálne množstvo financií. Kapitálové zdroje boli vyčlenené len na splátky úveru. Veľká časť obecného majetku bola v havarijnom stave, a preto z bežného rozpočtu bolo nutné začať financovať nevyhnutné opravy. V roku 2003 obec vypracovala desiatky projektov, ktorými sa pokúsila získať dotácie na opravu a údržbu obecného majetku a na podporu kultúrno-spoločenského života z grantových programov príslušných ministerstiev. Na obdiv boli mnohé z projektov úspešné a začali sa realizovať.¹⁸

4.1 Spoločný obecný úrad

V roku 2003 v obci vznikol Spoločný obecný úrad pre obce Uhrovec, Kšinná, Žitná-Radiša, Omastiná, Uhrovské Podhradie a Miezgovce. V tomistom roku tieto obce mikroregiónu Uhrovská dolina uzatvorili zmluvu o zriadení Spoločného obecného úradu v záujme kvalitného, racionálneho a efektívneho zabezpečovania výkonu prenesených úloh štátnej správy na samosprávu v samosprávnych funkciách v oblasti vodného hospodárstva, ochrany prírody, sociálnej pomoci, pozemných komunikáciách, územnom plánovaní a stavebnom poriadku, regionálneho rozvoja a cestovného ruchu a školstva podľa §20 odst. 2,3 Zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a doplnkov. Sídлом Spoločného obecného úradu sa stala obec Uhrovec.

¹⁸ C 24/2 SK, Úradný vestník Európskej únie 31.1.2006: Stanovisko odbornej sekcie pre jednotný trh, výrobu a spotrebu na tému „Prínos cestovného ruchu k sociálno-ekonomickej obnove oblastí v úpadku“

4.2 Po vstupe do Európskej únie

V roku 2004, kedy sa Slovensko stalo členským štátom Európskej únie, Uhrovec začal intenzívne využívať možnosti čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov Európskej únie. V programovom období rokov 2004-2006 bolo vypracovaných niekoľko investičných a neinvestičných projektov, z ktorých väčšina bola úspešná. Zo zdrojov Európskej únie a štátu sa na jednotlivé projekty získali nenávratné zdroje vo výške 95% a obec mala na projektoch 5% spoluúčasť z rozpočtu obce. Prvým úspešným projektom bola rekonštrukcia Základnej školy s materskou školou Uhrovec pod názvom “Uhrovská stratégia rozvoja vzdelanosti – zlepšenie technických podmienok pre realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu v ZŠ a MŠ Uhrovec”, na ktorý obec získala nenávratný finančný príspevok vo výške 8,311 mil. Sk/cca. 276 tisíc EUR. Súčasne sa podarilo získať na rekonštrukciu ZŠ a MŠ Uhrovec aj ďalšie finančné prostriedky zo Stredoeurópskej nadácie vo výške 332 tisíc Sk/cca. 11 tisíc EUR a z Ministerstva školstva Slovenskej republiky 1,1 mil. Sk/cca. 36,5 tisíc EUR. Ďalším investičným projektom podporeným zo štrukturálnych fondov Európskej únie, v rámci Programu iniciatívy spoločenstiev INTERREG III A SR – ČR, bola rekonštrukcia chátrajúcej budovy (budova bývalého MNV). Projekt pod názvom “Uhrovské múzeum – symbol histórie Uhrovej doliny”. Celková výška investície bola 5,74 mil. Sk/190,5 tisíc EUR. Vedenie obce pristúpilo aj k úprave verejných priestranstiev na Námestí Ľudovíta Štúra, pred obecným úradom, na cintoríne, revitalizácií parku pri kaštieli a výsadbe zelene v obci. Na verejných priestranstvách boli osadené prvky drobnej architektúry a vymenené autobusové zástavky. Bolo preinvestovaných viac ako 700 tisíc Sk/cca. 23,3 tisíc EUR, na ktoré obec získala financie z grantového programu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, v rámci Programu obnovy dediny. Obec sa tak v mesiaci apríl 2007 prihlásila do súťaže “Dedina roka 2007”, čím prejavila odvahu splniť náročné kritériá vyhlásenej súťaže ako jediná obec v okrese Bánovce nad Bebravou. A aj tieto kroky viedli Uhrovec k úspešnému vylepšeniu vidieckeho prostredia a kvality života jeho obyvateľov, pretože získal v súťaži až dve ocenenia. V kategórii “Dedina ako klenotnica” za zachovanie kultúrno-historického bohatstva a duchovného dedičstva

národných dejateľov a v kategórií “Dedina ako partner” za bohatú medzinárodnú spoluprácu na zviditeľnenie národnej histórie a osobností Slovenska.¹⁹

4.3 Zhrnutie

Organizačná štruktúra obce je prispôsobená potrebám výkonu samosprávy a prenesených kompetencií zo strany štátu na samosprávu. Obec musí zabezpečovať odborný výkon aj na takých úsekoch, ktoré v minulosti boli plne v kompetencií okresných národných výborov, resp. neskôr obvodných, okresných a krajských úradov štátnej správy. Plnenie úloh si vyžiadalo aj zvýšenie počtu zamestnancov. V zmysle organizačnej štruktúry obce Uhrovec platnej od 1. 1. 2007 má Obecný úrad štrnásť zamestnancov a ZŠ s MŠ dvadsaťpäť zamestnancov. Výkon vecí verejných sa snaží obec riešiť v úzkej spolupráci so všetkými zainteresovanými zložkami samosprávy. Výsledkom úspešnej spolupráce starostky s poslancami Obecného zastupiteľstva, zamestnancami Obecného úradu, Spoločného obecného úradu, Základnej školy s materskou školou Uhrovec je množstvo zrealizovaných investičných a neinvestičných aktivít v obci, ktoré vedú k zlepšeniu kvality života občanov v obci.

¹⁹ Vlastivedná monografia obce Uhrovec, 2007

5 VÍZIA OBCE DO BUDÚCNOSTI

Obec Uhrovec je svojou bohatou históriou predurčená na rozvoj poznávacieho cestovného ruchu. V obci je alokovaných niekoľko turisticky atraktívnych zaujímavostí.

Okrem historických pamiatok poskytujú aj nádherné prírodné lokality predpoklady na rozvoj hlavne letnej turistiky, či cykloturistiky. Návštevníci obce môžu vidieť mnohé kultúrne pamiatky, ako aj blízke rekreačné stredisko Striebornica a Jankov vršok – strediská s veľkým počtom ubytovacích miest v prekrásnej prírode Strážovských vrchov, vhodných na rekreáciu a odpočinok. Turistické trasy vedú k zrúcaninám Uhrovského hradu, na najvyšší vrch Rokoš (1010 m n.m.), do neďalekej miestnej časti Látkovce a okolia Uhrovského mikroregiónu.

5.1 Rozvoj cestovného ruchu

Nevyhnutnosťou v súvislosti s rozvojom cestovného ruchu sa javí aj komplexná podpora obchodných, reštauračných, stravovacích a ubytovacích služieb v celom mikroregióne. Podpora rozvoja cestovného ruchu by mala smerovať najmä do už spomínaného rekreačného strediska Striebornica, lokality Jankov vršok a Látkovce. V blízkej budúcnosti by obec chcela odpredať kaštieľ zo 16. storočia, ktorý už niekoľko rokov chátra za podmienky komplexnej rekonštrukcie tejto kultúrnej pamiatky a jeho sprevádzkovania pre účely cestovného ruchu.

5.2 Obnova infraštruktúry

V obci je nevyhnutné zrealizovať komplexnú rekonštrukciu chodníkov a miestnych komunikácií, rekonštrukciu Domu smútku a oplotenia cintorína, rekonštrukciu Domu kultúry, úpravu a revitalizáciu vodného toku Radiša vrátane zabezpečenia protipovodňových opatrení, rekonštrukciu verejného osvetlenia a miestneho rozhlasu. Úpravu je potrebné zrealizovať aj na verejných priestranstvách, nevyhnutná je výstavba Centra sociálnych služieb a rekonštrukcia materskej škôlky a školskej jedálne. Na uvedené investičné aktivity obec plánuje získať nenávratné finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov Európskej únie v programovom období 2007 – 2013, ako aj ďalšie nenávratné dotácie z grantových programov príslušných

ministerstiev. Z neinvestičných aktivít by malo v budúcnosti popredné miesto patriť organizovaniu kultúrno-spoločenských akcií, ktorými chce obec naďalej zviditeľňovať život a dielo svojich rodákov a zachované kultúrne dedičstvo svojich predkov. Dôraz bude obec Uhrovec klásť aj na prehlbovanie jestvujúcej cezhraničnej spolupráce, dokonca plánuje jej rozšírenie o ďalšie krajiny Európskej únie resp. sveta. V roku 2007 obec začala rokovania s Nitrianskym samosprávnym krajom, zriaďovateľom Tribečského múzea, o prinavrátenie Zbierky uhrovskeho skla, ktorá je v súčasnej dobe zapísaná v zbierkovom fonde Tribečského múzea. Uhrovčania veria, že v budúcnosti bude zbierka prinavrátená obci a bude mať stálu expozíciu v Uhrovskom múzeu. V druhej polovici roku 2007 sa obec aktívne zapojila do procesu tvorby MAS (Miestnej akčnej skupiny), ktorá by mala pracovať v rámci okresu Bánovce nad Bebravou. Jej zloženie bude pozostávať asi z 30-tich obcí, podnikateľského a neziskového sektoru okresu. V rámci vypracovanej spoločnej stratégie MAS sa bude podieľať na rozvoji mikroregiónu v okrese.²⁰

²⁰ Kolektív autorov: Mikroregión Uhrovska dolina vízia 2020. AINova, 2004

6 SPOLOČNÉ VÝCHODISKÁ PRE ROZVOJ MIKROREGIÓNU

6.1 Vnútorná SWOT analýza

Nasledovná vnútorná analýza SWOT vychádza z informácií zozbieraných v priebehu spracovávania. Nižšie prezentovaná analýza nie je úplne vyčerpávajúca a nemá za cieľ reprezentovať „jediný správny“ názor, resp. pohľad. Analýza vyjadruje iba náš názor a usiluje sa pomenovať iba najzávažnejšie javy.

SILNÉ STRÁNKY

- Ekologická stabilita územia, ku ktorej najviac prispieva kvalitné prírodné prostredie s veľkým podielom lesnej pôdy;
- zachované hmotné kultúrne dedičstvo (zrúcaniny stredovekého hradu, románsky kostol, renesančný kaštieľ, ľudová architektúra);
- obec Uhrovec – symbol, ktorý sa spája s dvomi významnými osobnosťami slovenského národa.

SLABÉ STRÁNKY

- nedostatočná environmentálna a technická infraštruktúra, nekvalitná cestná infraštruktúra;
- nedostatočný ľudský a finančný kapitál pre rozvoj miestnych zdrojov;
- veľmi nepriaznivá socio-ekonomická a demografická situácia - polovica obcí je tzv. „vymierajúcich“.

6.2 Návrh spoločných prioritných oblastí rozvoja

Nižšie uvedené prioritné rozvojové oblasti by sa mali stať ústrednými témami diskusií pre ďalší postup procesu plánovania miestneho rozvoja, resp. spracovania PHSR. Spracovatelia navrhujú prioritné rozvojové oblasti na základe vlastného odborného posúdenia a vlastných zistení. Nie je vylúčené, že tieto sa nestretnú so záujmom a ochotou aktérov miestneho rozvoja ďalej ich rozvíjať. Návrh má za cieľ iniciovať diskusiu o prioritách rozvoja pohľadom „zvonka“. Pre zostavenie plnohodnotného a najmä realistického rozvojového programu je však nevyhnutná priama zainteresovanosť miestnych aktérov rozvoja už od formulácie rozvojových cieľov. Takáto účasť sa očakáva v ďalšej etape projektu, po ukončení analýz. Prioritné oblasti rozvoja sú navrhnuté s ohľadom na to, že pre realistický strednodobý rozvojový plán je dôležité vybrať zvládnuteľný počet (3 – 4) prioritných oblastí. Úmerne s nárastom ich počtu klesá jednak kvalita riešení formulovaných v ďalšej časti procesu, ale aj miera realizovateľnosti plánu ako celku. Tento prístup je plne kompatibilný s programovacím princípom koncentrácie, používaným v plánovacích procesoch EÚ a vyžadovaných zákonom o podpore regionálneho rozvoja.

Navrhované prioritné oblasti rozvoja:

➤ **zhodnocovanie environmentálneho potenciálu a kultúrneho dedičstva**, chápané širšie než len legislatívne prikazovaná ochrana pamiatkového fondu a životného prostredia. Ochrana pamiatok, chápaná iba ako zo zákona vyplývajúce obmedzenie nakladania s objektmi, bez ich aktívneho rozvoja, by znamenalo rezignáciu na príležitosť, ktorú v území zachované historické budovy mimoriadnych hodnôt ponúkajú aj pre hospodárske využitie. Kaštieľ v Uhrovci môže priniesť významné nové aktivity, ktoré vytvoria nové pracovné príležitosti, zrúcanina stredovekého hradu môže nielen lákať väčší počet návštevníkov, ale takisto aktivity vzdelávacieho a kultúrneho charakteru, obnova kostolíka v Kšínnej sa môže tiež zaradiť ku kultúrnym atrakciám, v obmedzenej miere aj s komerčným nábojom (napr. poskytovanie priestoru pre svadobné akty), využitie a zachovanie ľudovej architektúry prilákať nielen turistov, ale aj nových obyvateľov. Podobne, ekonomické využitie sa môže spájať aj s ochranou životného prostredia,

ku ktorej patrí aj vhodné nakladanie s lesným fondom a ekologicky nezávadné poľnohospodárstvo. Napríklad využívanie nepotrebných drevných hmôt, jej spracovanie a využitie vo forme biomasy na vykurovanie môže priniesť nielen úspory domácnostiam, ale aj pracovné príležitosti. Nepochybným potenciálom územia je poľovníctvo. Navyše, priaznivé prírodné podmienky nabádajú k intenzívnejšiemu rozvoju prímestskej rekreácie a cestovného ruchu. Formulácia a realizácia projektov v tejto prioritnej oblasti sa nezaobíde bez účinnej spolupráce najmä s vlastníkmi a správcami objektov a pozemkov, orgánmi štátnej ochrany pamiatkového fondu a prírody a ďalšími dotknutými a zainteresovanými subjektami a inštitúciami.

➤ **rozvoj prímestskej rekreácie a cestovného ruchu** sa síce odlišuje v dĺžke času, ktorý návštevník na danom mieste strávi (jednodňový alebo pobytový turizmus), avšak obidve formy môžu prispieť k zachovaniu miestnych hodnôt prostredníctvom ich vhodného využívania. Vhodné je rozvíjať také formy cestovného ruchu a rekreácie, ktoré sú v harmónii s krajinou, majú malý dopad na prostredie a sú založené na využívaní hodnôt miestnych lesov, vidieka a kultúrneho dedičstva. Rozvoj cestovného ruchu nie je univerzálnym a nakoniec ani jednoduchým riešením. Má výhody v tom, že nevyžaduje veľmi veľké investície do infraštruktúry, v prípade, že základná už existuje, nemá náročné materiálové a surovinové vstupy a nevyžaduje ani vysoko kvalifikovaných pracovníkov. Na druhej strane, cestovný ruch vyžaduje značné investície do marketingu, väčšinou je sezónny a je veľmi zraniteľný. Záujem turistov sa môže po čase presunúť na inú lokalitu a spôsobiť tak predošlej vážne problémy a chátranie jej infraštruktúry, najmä ak sa tu nerozvíjal aj iný druh zamestnanosti. Turisti, ak majú byť verní nejakej konkrétnej lokalite, očakávajú významné špecifiká, ktoré ju odlišujú od iných. Úspešný rozvoj cestovného ruchu tiež vyžaduje "podnikateľského ducha" medzi obyvateľmi danej lokality. Niekedy môže byť spoločenským problémom, že väčšinu ziskov spojených s cestovným ruchom majú podnikatelia, využívajúci prítomnosť turistov, ktorých však do daného miesta vlastne pritiahol niekto iný. Keďže Uhrovská dolina má veľké predpoklady na posilnenie návštevnosti, zdá sa, že efektívnym riešením je sústrediť sa viac na prímestskú rekreáciu a rozhodnutie o zameraní ekonomiky na cestovný ruch urobiť až na základe širšej dohody s okolitými mikroregiónmi.

➤ **rozvoj ľudských zdrojov** má v prípade Uhrovskej doliny mnoho významov. Rozvoj ľudských zdrojov by sa malo prispieť k rastu malého a stredného podnikania, ako základného prvku miestneho ekonomického rozvoja a teda aj vytvárania pracovných príležitostí. Zároveň by mal byť chápaný ako zabezpečenie dostatočne flexibilnej a široko kvalifikovanej pracovnej sily pre širšie spádové územie, najmä priemyselné podniky v Bánovciach nad Bebravou, čo je spojené so zavádzaním systémových riešení prepojenia potrieb trhu práce a kvalifikačných požiadaviek, zosúladením školských programov s potrebami podnikateľskej sféry, zavádzaním a rozvojom celoživotného vzdelávania. Rozvoj ľudských zdrojov v danom území však v sebe nesie aj základný demografický problém výrazného poklesu a stárnutia obyvateľstva a hľadanie spôsobov, ako tento trend aspoň spomaliť, keďže hrozba „vymierania územia“ je veľmi vážna. Prítiahnutiu nových obyvateľov bráni nerozvinutá občianska a technická vybavenosť, nedostatok pracovných príležitostí, ale pravdepodobne aj nedostatočná ponuka nehnuteľností na predaj, čo je spojené s nevysporiadanými majetko-právnymi vzťahmi. Celkovo v rámci prioritnej oblasti rozvoja ľudských zdrojov by sa mali formulovať a realizovať projekty, ktoré zvýšia počet ekonomicky a sociálne aktívnych obyvateľov, zvýšením ich schopnosti zamestnateľnosti a občianskej aktivizácie.²¹

²¹ Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013, Úrad vlády SR, 2005

7 ZHODNOTENIE SPOLOČNÝCH VÝCHODÍSK PRE PLÁNOVANIE ROZVOJA MIKROREGIÓNU UHROVSKÁ DOLINA

7.1 Všeobecné odporúčania

Nasledovné všeobecné odporúčania sú spoločné pre všetky obce mikroregiónu. Prezentujeme v nich svoj názor na hlavné zásady, ktoré by mali byť dodržané pri formulovaní a následnej realizácii rozvojových plánov.

➤ **budovanie partnerstiev** je základným predpokladom pre efektívny rozvoj vidieckych oblastí a ich ekonomické oživenie. Úspešné rozvojové projekty nie je možné realizovať bez spolupráce a koordinácie obcí navzájom, ale aj mesta s vidiekom a bez medzisektorovej spolupráce. Žiadna obec sama o sebe, bez zapojenia občanov a podnikateľov a bez vnútornej spolupráce nie je schopná riešiť problémy rozvoja vidieka. Čoraz väčší význam pre efektívny rozvoj vidieka nadobúda integrovaný a teritoriálny prístup k rozvoju vidieka v záujme jeho trvalo udržateľného rozvoja, čo si vyžaduje aj zlepšenie kvality manažmentu spolupráce. Pre-sadzovanie nových prístupov a inovatívnych technológií si vyžaduje zlepšenie prístupu k informačným a poradenským podporným odborným službám a výmenu skúseností a poznatkov, aby sa umožnilo obciam, občanom a podnikateľom na vidieku získať nové vedomosti, ale aj zručnosti v ich aplikácii a odstránilo sa tak zaostávanie vidieka. Budovanie partnerstiev je navyše motivované aj v blízkej budúcnosti prístupným finančným zdrojom v rámci prístupu LEADER, ktorého podstatou je podpora integrovaného rozvoja vidieka.

➤ **zvyšovanie environmentálneho a kultúrno-historického povedomia** je nevyhnutný predpoklad k tomu, aby bolo možné zvýšiť atraktivitu obcí, zachovávať tradičné hodnoty a miestnu identitu. Úloha samosprávy pri zvyšovaní príťažlivosti života na vidieku a konkurencie schopnosti obcí, je často redukovaná na zabezpečenie rozvoja infraštruktúry potrebnej pre rozvoj podnikania a skvalitnenie bývania. Podpora zavádzania nových a alternatívnych

technológií, obnova bytového fondu s uchovaním tradičnej architektúry a celková estetizácia hmotného prostredia obcí však bez aktívneho zapojenia obyvateľov nemôže byť úspešná. Obce by mali iniciovať a podporovať projekty na zvyšovanie environmentálneho a kultúrno-historického povedomia a celkovo sa snažiť o budovanie miestnej identity a spolupatričnosti.

➤ **spoločný marketing a propagácia je pre rozvoj cestovného ruchu na vidieku nevyhnutná.** Vidiek disponuje kvalitami, ako zdravé a príťažlivé prírodné prostredie a je schopný poskytovať mestským obyvateľom a návštevníkom vhodné podmienky pre oddych, rekreáciu, relaxáciu a pobyt v prírode. Prírodné a kultúrne hodnoty vidieka sú príležitosťou pre rozvoj podnikania v oblasti vidieckeho cestovného ruchu. V obciach je aj dostatok nevyužívaných objektov, často však v zlom technickom stave, ktoré by bolo možné využívať pre zriaďovanie potrebných miestnych služieb. Rozvoj cestovného ruchu a prímestskej rekreácie vyžaduje značné investície do marketingu. Je tiež veľmi zraniteľný. Záujem turistov sa môže po čase presunúť na inú lokalitu a spôsobiť tak predošlej vážne problémy a chátranie jej infraštruktúry, ak sa tu nerozvíjal aj iný druh zamestnanosti. Návštevníci očakávajú významné špecifiká, ak majú byť verní nejakej konkrétnej lokalite. Budovanie „značky“ územia je dlhodobé a náročné. Ponuka cestovného ruchu musí byť dostatočne komplexná a bohatá, vzájomná doplnkovosť služieb a atrakcií a zapojenie sa do už existujúcich turistických sietí je preto nevyhnutné.

7.2 Analýza vonkajších faktorov ovplyvňujúcich rozvoj mikroregiónov

Nasledovná analýza popisuje faktory, ktoré v rôznych oblastiach a z rôznych úrovní ovplyvnia rozvoj skúmaných mikroregiónov. Analýza nie je úplne vyčerpávajúca a nemá za cieľ reprezentovať „jediný správny“ názor, resp. pohľad. Usiluje sa pomenovať iba závažné javy. Zmyslom tejto doplnkovej analýzy je upozorniť na javy, ktoré samosprávy síce ovplyvniť nemôžu, ale môžu s nimi pri zostavovaní rozvojových plánov kalkulovať.

Faktory, ktoré ovplyvňujú rozvoj mikroregiónov v oblasti **politickej a legislatívnej**:

príležitosti:

- ① ukončenie decentralizácie verejnej správy, vrátane zvyšovania príjmov formou podielových daní;
- ① municipalizácia, ako možnosť zefektívnenia správy územia;
- ① získanie úlohy sprostredkovateľského orgánu pre samosprávne kraje pri prerozdeľovaní prostriedkov z fondov EÚ a z toho vyplývajúca adresnejšia podpora rozvoja regiónov;
- ① predpoklad lepšej vynútiteľnosti práva vďaka vstupu do EÚ;
- ① uskutočnená daňová reforma;
- ① prispôsobovanie legislatívy pravidlám EÚ, prinášajúce zjednotenie a zjednodušenie pravidiel pre podnikateľov;
- ① zavádzanie programového rozpočtu na úrovni štátu a následne aj samospráv;
- ① prijatie nového zákona o športe a z toho vyplývajúca efektívnejšia podpora športových aktivít;
- ① prijatie nového školského zákona a z toho vyplývajúca väčšia autonómnosť vzdelávacích zariadení;
- ① podpora zriaďovania alebo zachovania menších flexibilných, diverzifikovaných a efektívnych zariadení na vidieku v oblasti, školstva, zdravotníctva a poskytovania sociálnych služieb (školské, zdravotné, ...), ktoré často poskytujú kvalitnejšie služby, lebo sú pod miestnou kontrolou
- ① ...

ohrozenia:

- ① nedokončená reforma verejnej správy, chýbajúce reálne rozhodovanie na regionálnej úrovni, existujúce okresy bez výkonnej správy, riziko „odchodu“ služieb od občana spôsobené fiškálnou decentralizáciou
- ① nedostatočná personálna a technická kapacita obcí na zvládnutie decentralizovaných kompetencií a zverených finančných prostriedkov;
- ① pretrvávajúca absencia inštitúcií zabezpečujúcich efektívny prenos informácií medzi miestnou, regionálnou a národnou úrovňou, aj prenos informácií vo vnútri spolupracujúcich regiónov, inštitúcie zabezpečujúce manažment partnerstiev priamo v území;
- ① chýbajúca systémová podpora integrovaného regionálneho rozvoja, pretrvávajúci sektorový prístup;
- ① nedostatočne definovaný pojem vidiek, mikroregión, verejno-súkromné partnerstvo;
- ① pretrvávajúca nadmerná byrokracia a zložitá administrácia implementácie projektov podporených z prostriedkov EÚ;
- ① podcenený dopad reforiem na obyvateľstvo – zvyšovanie cien, znižovanie objemu financií do sociálneho zabezpečenia;
- ① zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva;
- ① „šedá“ ekonomika, zlá vynútiteľnosť práva
- ① vyššia finančná náročnosť pre podniky a podnikateľov, vyplývajúca zo zosúladovania sa s normami európskej legislatívy

Faktory, ktoré ovplyvňujú rozvoj mikroregiónu v oblasti **ekonomickej a technologickej**:

príležitosti:

- ① revízia európskej spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- ① oživenie ekonomiky vidieka založené na multifunkčnosti, nielen na poľnohospodárstve, ale komplexnom prístupe k využívaniu a zhodnocovaniu konkrétnych miestnych podmienok a možností vo vytváraní nových ekonomických aktivít;
- ① podpora malého a stredného podnikania, formou zníženia daňového a odvodového zaťaženia, zjednodušenia legislatívy a administratívy živnostenského a rodinného podnikania a „zmäkčením“ hygienických, požiarnych a bezpečnostných noriem a predpisov pre malé a drobné prevádzky na vidieku
- ① ekologizácia a informatizácia v rozvoji podnikania a služieb spojená s nevyhnutným zavádzaním nových technologických postupov, ako v pestovaní, chove tak aj spracovaní a využívaní miestnych prírodných zdrojov a daností;
- ① budovanie a podpora miestnych trhov a odbytových vzťahov medzi vidieckymi producentmi a mestskými spotrebiteľmi;
- ① pokračujúci rastúci záujem výrobných zahraničných investorov o investície na Slovensku – tvorba nových pracovných miest a rozšírenie trhov;
- ① politicky deklarovaná podpora inovácií a posilňovania konkurencieschopnosti podnikov;
- ① realizované a plánované rozsiahle verejné investície do informatizácie verejných služieb;

ohrozenia:

- ① výrazný pokles zamestnanosti v agrosektore;
- ① upadajúca krajínovtvorba vidieckej krajiny, chýbajúca podpora pre poľnohospodárov, ktorí zabezpečujú starostlivosť o krajinu, narastajúce riziko zvyšovania výmery neobhospodarovanej pôdy;
- ① zastaralá alebo nedobudovaná technická infraštruktúra (vodovody, kanalizácie, čistiarne, cesty, plyn, internet, nové technológie na výrobu energií, ...);
- ① nezamestnanosť spôsobená nedostatkom pracovných príležitostí (chýbajúce podnikateľské subjekty tvoriace pracovné miesta alebo štátom podporované pracovné miesta),
- ① zvýšenie negatívnych vplyvov ekonomických činností na životné prostredie v dôsledku vysokého hospodárskeho rastu, pretrvávajúca vysoká energetická náročnosť ekonomiky a nedostatočný podiel energetickej dodávky z obnoviteľných zdrojov energie;
- ① nedostatočné využívanie miestnych surovín, chýbajúce moderné spracovateľské technológie, nevyužívanie alternatívnych zdrojov energií, nedostatok informácií a podpory týchto možností;
- ① chýbajúca podpora na obnovu bytového fondu – zníženie energetickej náročnosti, zachovanie pôvodnej architektúry;
- ① nízka kúpna sila obyvateľov vidieka ako aj jeho celkové podkapitalizovanie a zlá informačná dostupnosť, spôsobujúce veľmi nízku mieru zhodnocovania miestnych zdrojov pre ekonomické oživenie vidieka;

- ① celoplošné zavádzanie počítačovej gramotnosti na školách, pracoviskách a vo verejnej správe
- ① postupná stimulácia rozvoja širokopásmového internetu
- ① zvyšovanie podielu využitia nízkoemisných a obnoviteľných zdrojov;
- ① modernizácia nástrojov aktívnej politiky trhu práce a ich prispôsobovanie existujúcim potrebám trhu a lokálnym potrebám jednotlivých regiónov;
- ① zlepšenie dopravnej infraštruktúry – priorita v štátnom rozpočte, kde dôjde aj vďaka peniazom z EÚ k výraznému navýšeniu zdrojov;
- ① ...
- ② chýbajúce marketingové zručnosti, schopnosť predať, nájsť trhy;
- ② relatívne vysoké ceny, nízka kvalita a dostupnosť informačných a komunikačných technológií;
- ② z hľadiska efektívnosti procesu inovácie patrí SR k najslabším krajinám v celej Európe (tzv. losing ground - najmenej výkonných v oblasti inovácií). Nižšiu výkonnosť dosahujú už iba Turecko, Rumunsko, Malta, Litva. Najväčším a narastajúcim problémom výkonnosti v oblasti inovácií je veľmi nízka výkonnosť podnikov v oblasti výskumu a vývoja a s ním súvisiaci problém nízkej zamestnanosti v odvetviach high-tech služieb;
- ② pokračujúca rýchla motorizácia spoločnosti, nároky na intenzitu prepravy a neadekvátny rozvoj dopravnej infraštruktúry;
- ② ...

Faktory, ktoré ovplyvňujú rozvoj mikroregiónov v oblasti **demografickej a sociálnej:**

príležitosti:

ohrozenia:

<ul style="list-style-type: none"> ① nové pracovné miesta, prinášajúce zvyšovanie kúpnej sily, zvyšovanie kvality života; ① predĺženie aktívneho pracovného života; ① predlžovanie života, prinášajúce nové pracovné príležitosti v službách pre seniorov; ① prispôsobovanie životného štýlu štandardu v západnej Európe a z toho vyplývajúci zvýšený dopyt po voľnočasových aktivitách; ① zvyšovanie dopytu po celoživotnom vzdelávaní; 	<ul style="list-style-type: none"> ① únik mladých a vzdelaných ľudí do miest; ① starnutie obyvateľstva, zhoršujúca sa sociálna štruktúra obyvateľova z toho vyplývajúce dopady na školstvo a sociálnu politiku; ① nepriaznivý zdravotný stav obyvateľstva v dôsledku demografického vývoja a zmeny štruktúry ochorení, podkapitalizovanosť systému zdravotníctva, rastúce očakávania obyvateľov, rozmach neprenosných chorôb, prehlbovanie neefektívnosti zariadení zdravotnej starostlivosti; ① vývoj hodnôt v spoločnosti – oslabe-
---	---

<ul style="list-style-type: none"> ① zmena nárokov na bývanie a kvalitu poskytovaných služieb; ① prírív návštevníkov, spôsobujúci obohatenie, spestrenie, oživenie a zaktivizovanie územia a jeho obyvateľov, zvýšenie nárokov na poskytované služby; 	<p>nie tradičnej funkcie rodiny, vrátane starostlivosti o seniorov;</p> <ul style="list-style-type: none"> ① zvyšujúci sa podiel dlhodobo nezamestnaných, ktorí sa ocitajúcih na okraji spoločnosti, bez možností a schopností sa aktívne zapojiť; ① strach začať podnikať (zložitá a stále sa meniaci legislatíva, administratívna náročnosť a ďalšie negatívne faktory); ① nepriaznivá vzdelanostná úroveň (chýba prístup ku kvalitnému a efektívnemu celoživotnému vzdelávaniu), ① chýbajúce efektívne riešenia problematiky neprispôsobivých občanov a dlhodobá systematická štátna podpora týchto riešení, nie vždy efektívna sociálna politika štátu; ① trávenie voľného času - televízna a „supermarketová kultúra“ obyvateľstva;²²
---	--

8 UHROVSKÉ MÚZEUM – SYMBOL MIKROREGIÓNU

²² Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013, Úrad vlády SR, 2005

UHROVSKÁ DOLINA

Účel, pre ktorý je nasledovná štúdia uskutočniteľnosti spracovaná, je rozšírenie už existujúceho Uhrovského múzea zaregistrovaného Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky v roku 2004 o druhé nadzemné podlažie, aby mohlo byť ďalších 10 miestností sprístupnených širokej verejnosti. V priestoroch múzea je inštalovaných sedem expozícií s nasledovným zameraním:

Prvá expozícia:

- je tematicky zameraná na operovanie Partizánskej brigády Jána Žižku v Uhrovej doline,
- obsahuje galériu padlých partizánov z Uhrovca a okolia, fotomateriály zo stretnutí väzňov z koncentračných táborov a veliteľov partizánskej brigády po rokoch,
- vypálenie obce Uhrovec a výkop mohyly adlám na Jankovom vršku,
- výstava bola inštalovaná pri príležitosti 60. výročia SNP

Druhá expozícia:

- je zariadená originálnym dobovým nábytkom z čias panovania grófskej rodiny ZAY, majiteľov uhrovského panstva, ktorý sa zachoval z Uhrovského kaštieľa,
- sú tu vystavené originály portrétov niektorých grófov, prvá písomná zmienka o obci a histórii Uhrovského hradu

Tretia expozícia:

- je venovaná Zayovským podnikom: Súkenka, Paličkáreň, svetoznáma Skláreň a ďalším menším podnikom a výrobkom, ktoré sa zachovali do dnešných čias,
- sú tu vystavené viaceré vychádzkové palice, vyrezávané rámy na obrazy, sklárske výrobky, fotografické originály tovární, majstrov a robotníkov,
- opisuje históriu rezbárskej školy a dielni v Uhrovci z konca 19. storočia

Štvrtá expozícia:

- je izba ľudových tradícií, zariadená dobovým nábytkom našich predkov,

- predmetmi, ktoré sa používali pri výrobe odevov, kobercov, priadze, pracovné drevené nástroje, hlinené nádoby, dobové žehličky a ďalšie predmety denného používania

Piata expozícia:

- je venovaná odevom, Uhrovským krojom, dobovému oblečeniu napríklad nevesty, roľníkov,
- rôzne pracovné náradie a ručné práce

Šiesta expozícia:

- je venovaná zariadeniu príbytkov, dobová skriňa na obilie, múku a pod.
- drevené stolárske nástroje, lampáše, koberce a rôzne ďalšie potrebné náradie používané v minulosti

Siedma expozícia:

- je venovaná osobnostiam obce Uhrovec, kde sa narodilo, pôsobilo, študovalo, pracovalo a zomrelo veľa osobností slovenského národa
- je venovaná životu a dielu Alexandra Dubčeka – najznámejšieho politika Slovenska a Ľudovítovi Štúrovi – zakladateľovi spisovnej slovenčiny, ktorých rodný dom patrí medzi kultúrne pamiatky a leží v blízkosti múzea a kaštieľa.²³

Práve rekonštrukciou múzea a stavebnými úpravami chce obec dosiahnuť kapacitné rozšírenie múzea o jedno celé podlažie. Cieľom obce je pripraviť túto zrekonštruovanú plochu na vytvorenie ďalších výstavných expozícií pre našich dlhoročných zahraničných partnerov predovšetkým z Českej republiky, z družobného mesta Slavičín, ďalej z gminy Gilowice Poľsko, Kiskunfélegyházy v Maďarsku a Bolone v Taliansku. Súčasťou prezentácie histórie a kultúry nášho národa chce Uhrovec každému cezhraničnému partnerovi venovať priestor na vlastnú prezentáciu a zviditeľnenie kultúrnych hodnôt a pozoruhodnosti jednotlivých krajín, ako i mnohých osobností a dejateľov národov.

Okrem toho chce obec svoje úsilie vynaložiť na navrátenie svetoznámej zbierky „Uhrovského skla“, ktorá je v súčasnosti inštalovaná v Tribečskom múzeu v Topolčanoch a to práve z dô-

²³ Program iniciatívy spoločenstva interreg III A Slovenská a Česká republika, 2004-2006

vodov nedostatočných kapacít, ochrany a dôstojnej prezentácie a zabezpečenia tejto, tak významnej kultúrnej zbierky. V rekonštruovanej časti múzea obec navrhuje okrem výstavných miestností vytvoriť konferenčnú miestnosť, zasadačku a turisticko-informačnú kanceláriu so zriadením infoboxu pre verejnosť, prípadne cudzích návštevníkov obce Uhrovec.

Výsledky projektu umožnia rozšírením expozícií o nové sekcie múzea s možnosťou vystavovania a prezentácie partnerského Slavičinskeo múzea, ako i ostaných vyššie uvedených cezhraničných partnerov. Projekt následne vytvorí podmienky k organizovaniu pravidelných poznávacích seminárov, prednášok, workshopov, inštalovaním expozícií partnerov a usporiadaním rôznych kultúrnych a športových akcií medzi česko-slovenskými partnermi.

Obe obce budú novovzniknuté priestory jednotlivých múzeí maximálne využívať na prezentovanie vlastnej kultúry a historických tradícií. Štúdia uskutočniteľnosti je spracovaná ako príloha platná pre investičný typ projektu Žiadosti o nenávratný finančný príspevok Programu Iniciatívy Spoločenstva INTERREG III A SR – ČR ku koncu roka 2004. Žiadateľom nenávratného finančného príspevku je obec Uhrovec zastúpená Ing. Zuzanou Máčekovou, stroskou obce a súčasne kontaktnou osobou pre potreby riadenia a realizácie navrhovaného investičného projektu.

8.1 Vyhodnotenie projektu

Vzhľadom k tomu, že štúdia uskutočniteľnosti slúži nielen k posúdeniu realizovateľnosti projektu a z hľadiska finančného tiež k zhodnoteniu efektívnosti využitia potencionálne vložených finančných prostriedkov, teda k overeniu si zmysluplnosti projektu, ale zároveň aj zásadným nástrojom samotného projektového riadenia. Štúdia uskutočniteľnosti je tiež označovaná ako technicko-ekonomická štúdia, ktorá zo všetkých významných hľadísk popisuje investičný zámer, ktorého účelom je zhodnotiť všetky realizačné alternatívy a objektívne posúdiť realizovateľnosť daného investičného projektu – stavebné úpravy Uhrovskeho múzea. Navrhovaný projekt je v súlade so strategickým rozvojom obce, ako i mikroregiónu Uhrovská dolina, pretože jeho realizácia zabezpečí oživenie celého mikroregiónu a to hlavne v oblasti rozvoja cestovného ruchu, rozšírenia a podporenia malého a stredného podnikania a poskytnutia kvalitnejších služieb turistom a domácim obyvateľom. Uvedený projekt nevedie síce k vysokým úsporám zbytočne vynaložených peňažných prostriedkov, ani nie je dostatoč-

ne efektívny, ale má verjnoprospešný význam, zabezpečuje zlepšenie kvality života v regióne a zasahuje širokú vrstvu obyvateľov doma i v zahraničí. Vynaložené finančné prostriedky zodpovedajú hodnote navrhovaných prác a obec ich použije na vonkajšiu a vnútornú premenu budovy múzea, rekonštrukciu strechy a strešných zvodov, rekonštrukciu elektroinštalčných rozvodov a osvetlenia, rekonštrukciu a zateplenie podláh a stropu, opravu značne poškodených vnútorných a vonkajších omietok, rekonštrukciu okien a dverí, vybudovanie samostatnej úspornej ekologickej kotolne a zriadenie turisticko-informačnej kancelárie s priamym napojením na informačný systém celého Slovenska a ostatných krajín EÚ prostredníctvom využívania nových technológií a internetu. Predstavitelia obce sú presvedčení, že navrhované aktivity projektu prispejú k zvýšeniu atraktivity obce v oblasti cestovného ruchu, skvalitneniu života obyvateľov obce a zvýšeniu záujmu turistov našich i zahraničných. Tým sa súčasne zabezpečí ekonomická návratnosť vložených finančných prostriedkov do realizácie projektu. Keďže sa len v Trenčianskom samosprávnom kraji nachádza 322 predškolských zariadení a 287 základných škôl, čo predstavuje 104 378 žiakov predpokladá sa, že finančná návratnosť môže byť z časti pokrytá aj výberom vstupného, keď si uvedomíme, že tu ide o dlhodobú návratnosť. Okrem toho sa neuvádza počet stredných škôl, stredných odborných učilíšť a vysokých škôl a počet žiakov tieto školy navštevujúcich, ako i turistov či návštevníkov jednoduchých.²⁴

8.2 Popis podstaty projektu a jeho etáp

Cieľom a podstatou, ktorú chce obec realizáciou projektu Uhrovké múzeum – symbol mikroregiónu Uhrovká dolina dosiahnuť, je na prvom mieste rozvíjanie cezhraničnej spolupráce medzi Českou a Slovenskou republikou, podporovanie a propagácia slovenského cestovného ruchu doma a v zahraničí, zameranie sa na pomoc malým a stredným podnikateľom v rámci prezentácie na domácom i zahraničnom trhu, zlepšenie ich propagácie a konkurencieschopnosti, zabezpečenie zlepšenia kvality života v mikroregióne zvýšením záujmu turistov zo susedných krajín, zatraktívnenie mikroregiónu a susedných lokalít pre vstup investičného kapitálu v dôsledku zlepšenia a budovania infraštruktúry s dôrazom na lepšie využitie kultúrnych a historických pamiatok a prírodných daností, zlepšenie a zhodnotenie majetku obce a odstránenie jednotlivých disparít v regióne v oblasti cestovného ruchu. V rámci projek-

²⁴ Program iniciatívy spoločenstva interreg III A Slovenská a Česká republika, 2004-2006

tu budú poskytované rôzne kultúrne a spoločenské služby miestnemu obyvateľstvu, ako i návštevníkom mikroregiónu. Hlavný problém, ktorý chcú predstavitelia obce realizovaním projektu vyriešiť, je zozbierať a odovzdať historické posolstvo mladším generáciám, informovať ich o našich predkoch, o histórii kraja a ich vlastných historických koreňoch. Investo-rom a vlastníkom projektu je obec Uhrovec, ktorá zabezpečí jeho prevádzku prostredníctvom Uhrovského múzea, ktorého rozšírené priestory a predmet hlavnej činnosti predpokladá aj vytvorenie jedného stáleho pracovného miesta. Obec Uhrovec, ako súčasť mikroregiónu Uhrovská dolina leží neďaleko okresného mesta Bánovce nad Bebravou, asi 30 km vzdialeného od krajského mesta Trenčín a je súčasťou Trenčianskeho samosprávneho kraja. Trenčiansky samosprávny kraj so sídlom v Trenčíne uzatvoril zmluvu o vzájomnej spolupráci so Zlínskym krajom so sídlom v Zlíne v Českej republike berúc do úvahy, že oba regióny spájajú spoločné väzby, vzájomné prepojenie kultúr, ktoré tvoria spoločné dedičstvo. Predmetom zmluvy je vzájomná medzinárodná spolupráca v oblasti regionálneho rozvoja, podnikateľských aktivít, hospodárskeho rozvoja, cestovného ruchu, kultúry, školstva a environmentálnych aktivít. Mesto Slavičín a obec Uhrovec patria geograficky do tejto lokality a vzájomnú spoluprácu rozvíjajú už viac ako 30 rokov. Územie okolo Uhrovca tvorí pomerne úzka dolina obklopená Strážovskými vrchmi. Lesom prechádzajú turistické chodníky a cyklotrasy. Uhrovec je vstupnou bránou do doliny. V blízkom okolí vzdialenom cca. 30 minút sa nachádzajú medzinárodne známe turistické destinácie, akými sú napríklad kúpele Trenčianske Teplice, Bojnice, či Piešťany. Daná lokalita predurčuje obec Uhrovec, jej obyvateľov, ako i návštevníkov medzi cieľové skupiny, ktoré budú mať z realizácie navrhovaného projektu priamy i nepriamy prospech. Rozšírenie Uhrovského múzea o druhé nadzemné podlažie, na ktorom sa plánuje vytvoriť ďalších 10 výstavných miestností pre propagovanie histórie a kultúry cezhraničného partnera Uhrovca z Českej republiky, ako i ďalších zahraničných partnerov z Poľska, Maďarska a Talianska, s ktorými obec Uhrovec udržiava už dlhoročné vzťahy, založené na vzájomnej spolupráci a poznávaní sa, je jednou z aktivít, ktoré chce obec prostredníctvom navrhovaného projektu zrealizovať. Základným predpokladom je spolupráca so Slavičínskym múzeom, s Informačným centrom mesta Slavičín, ako i s nadáciou Jána Pivečku. Realizácia navrhovaného projektu sa rozdelila na dve základné a finančné etapy a štyri špecifické časové etapy. Z hľadiska náročnosti prevádzaných investičných prác a schválenia kontraktu – projektu sa realizačné práce na rok 2005 a 2006 rozdelili celkovo do 15 mesiacov. V roku 2005 obec plá-

novala preinvestovať 60 tisíc EUR/1,83 mil. Sk, z toho vlastné zdroje predstavujú sumu 2,98 tisíc EUR/90 tisíc Sk a výška požadovaného príspevku z ERDF predstavuje sumu 57 tisíc EUR/1,713 mil. Sk. V roku 2006 obec plánovala preinvestovať 133 tisíc EUR/4,01 mil. Sk, z toho vlastné zdroje predstavujú sumu 6,64 tisíc EUR/200 tisíc Sk a výška požadovaného príspevku z ERDF predstavuje sumu 126,3 EUR/3,8 mil. Sk. Termín pridelenia kontraktu a podpísania zmluvy sa posunul do druhej polovice roka 2005, kedy sa hlavne v zimných mesiacoch nedajú realizovať všetky práce. Z toho dôvodu sa realizovali všetky rekonštrukčné práce vo vnútorných priestoroch budovy ako napríklad:

- Kompletná rekonštrukcia elektroinštalácie a nainštalovanie bezpečnostného systému
- Rekonštrukcia sociálnych zariadení, vnútornej kanalizácie, vodovodu a plynovodu
- Rekonštrukcia ústredného vykurovania vybudovaním samostatnej kotolne a výmena vyhrievacích telies

V druhej etape v roku 2006 sa realizovali všetky potrebné stavebné práce a to:

- Výmena a zateplenie podláh a stropov
- Výmena okien a dverí
- Oprava vnútorných omietok, maľby a nátery
- Rekonštrukcia strechy
- Vybavenie turisticko-informačnej kancelárie vnútorným zariadením a potrebným inventárom

Všetky práce, ako aj konečné finančné zúčtovanie predpokladali ukončiť do 31. decembra 2006.²⁵

²⁵ Pauličková, A., Pauličková R.: Spolupráca verejného a súkromného sektora na trhu cestovného ruchu v Slovenskej republike. In: Zborník z medzinárodnej konferencie New Members–New Challenges for the European Regional Development Policy, September 27th – 30th, 2005 Nový Smokovec–Vysoké Tatry, s. 278-284

8.3 Analýza trhu, odhad dopytu, marketingová stratégia

Obec Uhrovec je súčasťou mikroregiónu Uhrovská dolina, do ktorého patrí ešte ďalších 6 obcí a to: Kšinná, Žitná-Radiša, Závada pod Čiernym vrchom, Uhrovské Podhradie, Omastiná a Miezgovce. Uhrovská dolina je krásnou súčasťou Slovenska s hodnotným prírodným prostredím a krajinou, má silnú identitu, silné tradície a rad kultúrnych aktivít. Nachádza sa tu niekoľko cenných historických budov, z ktorých niektoré sú dokonca národného významu a zohrávajú dôležitú úlohu v slovenskej histórii. V niektorých susedných obciach je stále zachovaná tradičná ľudová architektúra, ktorá by po obnove mohla dať tejto lokalite svojský výraz, pridať ďalšiu kvalitu prostredia, odlíšiť ich od ostatných a tak napomôcť budovaniu ich identity. Uhrovec je najväčšou obcou okresu Bánovce nad Bebravou a má 1498 obyvateľov. Veková štruktúra obyvateľstva je pomerne vyvážená. Nezamestnanosť dosahuje v súčasnosti 15%. Trh nie je dokonale fungujúci a dostatočne dobudovaný, ale i napriek tomu má čo ponúknuť, pretože sa na tomto území nachádza mnoho významných kultúrnych a spoločenských hodnôt.

Medzi najvýznamnejšie patrí:

- Kaštieľ Zayovcov zo 16. storočia, ktorého súčasťou je veľký park
- Rodný dom Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka, v ktorom sa zaujímavou zhodou okolností narodili tieto obe významné osobnosti slovenskej histórie. Tento dom sa nachádza neďaleko kaštieľa Zayovcov a v roku 1963 bol vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. V jeho blízkosti sa nachádza aj socha Ľudovíta Štúra.
- Pamätník padlých partizánov v SNP na Jankovom vršku sa nachádza len pár kilometrov od obce a vedie k nemu cesta, na ktorej sa každoročne usporadúvajú preteky kamiónov a osobných automobilov do vrchu. Je tu postavený aj hotel Partizán so stravovacou a ubytovacou kapacitou cca. 80 miest.
- Chatárske údolie Striebornica s rôznymi objektami slúžiacimi na ubytovanie pre letné tábory a iné turistické účely.
- V obci Látkovce, ktoré sú súčasťou Uhrovca sa nachádza kúria a neďaleko nej historická pálenica, ktorá už roky vyrába destiláty z miestne vypestovaného ovocia.

- Obec Kšinná sa pýši románskym kostolíkom z 13. storočia s cennými nástennými maľbami, ktorý stojí na malom vršku nad obcou. Neďaleko boli objavené archeologické nálezy zo 6. storočia, dokazujúce veľmi skoré osídlenie tejto lokality.
- V Závade pod Čiernym vrchom sú vybudované dva lyžiarske vleky využívané v zimných mesiacoch i s možnosťou ubytovania.
- Neďaleko obce Žitná-Radiša je novovybudovaný penzión Hôrka, ktorý taktiež poskytuje skvelé možnosti ubytovania a stravovania dobrej kvality.
- V Uhrovskom Podhradí sa vypína v súčasnosti už len ruina Uhrovského hradu z 12. storočia, taktiež patriacemu do panstva rodiny Zay.²⁶

Podrobnou vyššie uvedenou analýzou sa dajú dostatočne preukázať kvalitné cieľové možnosti cestovného ruchu a širokú ponuku trhu, mikroregión Uhrovská dolina disponuje obrovským potenciálom, pre ktorý bol tento projekt realizovaný. Druhým dôležitým ukazovateľom je odhadnúť a zabezpečiť dopyt – záujem prípadných návštevníkov regiónu, respektíve potenciálnych nových domácich alebo zahraničných investorov o danú lokalitu. Úspešný rozvoj turizmu je podmienený jasnou definíciou cieľových skupín, ktoré chce obec do danej lokality pritiahnúť a tiež prispôbením služieb a spôsobom marketingu. Cieľovú skupinu predstavujú obyvatelia obce a regiónu, žiaci, pedagógovia, miestni podnikatelia, cezhraniční partneri zo susedných krajín, turisti, noví investori a ďalší návštevníci zo vzdialenejších miest a krajín Európy či sveta. V rámci marketingu dokáže Uhrovec ponúknuť krátke – jednodňové pobyty, ale i rekreácie a dlhšie dovolenkové pobyty, atraktívne a čisté životné prostredie, klud, ticho, dobrú dostupnosť, relaxačnú a neformálnu športovú činnosť a hlavne cenovú dostupnosť všetkých ponúkaných služieb. Okrem toho je marketingovou stratégiou investora využiť všetky dostupné komunikačné kanály na realizovanie potrebnej reklamy v tlači, inzerciou miestnych ale i celoštátnych periodikách, organizovaním rôznych besied a seminárov s občanmi a podnikateľskou verejnosťou, poskytovaním rozhovorov do miestnej televízie a tlače, spracovaním rôznych reklamných materiálov, informačných brožúr, kníh, záložiek, krátkych dokumentárnych filmov na CD a DVD nosičoch, plagátov, informačných tabúl a umiestnením navigačných tabúl k jednotlivým atraktivitám, spolupracovaním so Slovenskou agentúrou cestovného ruchu a ďalšími domácimi a cezhraničnými cestovnými kancelárkami.

²⁶ Kolektív autorov: Súpis pamiatok na Slovensku, zväzok tretí. Obzor, Bratislava, 1969

8.4 Manažment projektu

Schopnosť manažovať, riadiť a implementovať projekt vedia predstavitelia obce Uhrovec na základe ich doterajších skúseností v oblasti rekonštrukčných a stavebných prác, ako i organizovaním rôznych medzinárodných kultúrnych podujatí realizovaných v tejto obci. Realizácia projektu bude koordinovaná zamestnancami Obecného úradu Uhrovec a starostkou obce, ako i domácim a zahraničným partnerom projektu. Obec Uhrovec má dostatočne vybudované administratívne kapacity na riadenie a realizáciu projektu, má dobré odborné a praktické skúsenosti, ktoré môže deklarovať úrovňou vzdelanosti a odbornosti zamestnancov v pracovnom pomere, ako i množstvom a úspešnosťou organizovania kultúrnych a spoločenských podujatí v obci.

- Ing. Zuzana Máčeková – starostka obce
- Ing. Dagmar Janečková – ekonóm OcÚ
- Ing. Augustín Hriadel – vedúcu Spoločného obecného úradu, informatik OcÚ
- Antón Jasnický – stavebný úrad, odborne spôsobilá osoba OcÚ
- Jozef Súkeník – vedúci oddelenia vnútornej správy, vrátane investícií OcÚ
- Ing. Vladimír Mišina – odborník v oblasti stavebníctva, poslanec OcÚ

Obec Uhrovec má vydaný živnostenský list na rôzne druhy živnosti vrátane viazanej živnosti – uskutočňovanie stavieb a ich zmien v súlade so Zákonom č. 455/1991 Zb. v z.n.p. Má tiež skúsenosti v oblasti zabezpečenia procesu verejného obstarávania – predmet obstarávania – Nájomné bytové domy a technická infraštruktúra Uhrovec.²⁷

V roku 2004 bola obec Uhrovec organizátorom nasledovných aktivít s národnou, aj s medzinárodnou účasťou:

- Štúrov a Dubčekov rétorický Uhrovec
- Krajská súťaž v umeleckom prednese poézie, prózy a divadielok: Štúrov Uhrovec
- Vystúpenie Folklórneho súboru na Kultúrnom lete v Trenčianskych Tepliciach

²⁷ Program iniciatívy spoločenstva interreg III A Slovenská a Česká republika, 2004-2006

- Krajské oslavy 60. výročia SNP na Jankovom Vŕšku
- 1. slovensko – poľské dni v rámci cezhraničnej spolupráce s gminou Gilowice
- Otvorenie Uhrovského múzea
- 130. výročie Dobrovoľného hasičského zboru v obci Uhrovec Medzinárodné sympóziu „Pamätné dni Alexandra Dubčeka“, ktoré sa konali pod záštitou prezidenta SR a za účasti našich cezhraničných partnerov zo Slavičína ČR, Gilowice Poľsko, Kiskunfélegyháza Maďarsko, Bologna – Taliansko
- Stretnutie jubilentov – rodákov z Uhrovca
- Vianočné vystúpenie „Majstra N“ pod jedličkou
- Spracovanie videozáznamu o histórii obce pri príležitosti 130. výročia vzniku Sklárne
- Realizovanie protidrogového projektu „Stop drogám aj na obciach“ pre všetky ZŠ a SŠ okresu Bánovce nad Bebravou a mnoho ďalších hodnotných kultúrnych podujatí.²⁸

8.5 Technické a technologické riešenie projektu

Technická správa, výkresová dokumentácia, rozpočty jednotlivých prác a všetky konkrétne technologické postupy sú podrobne popísané v technickom projekte, ktorý tvorí prílohu Žiadosti o nenávratný finančný príspevok z ERDF. V tejto časti uvedieme len základné odborné informácie, ktoré súvisia konzistentne s ostatnými časťami Štúdie uskutočniteľnosti. Projekt je zameraný na stavebné úpravy budovy Uhrovského múzea na sprístupnenie ďalšieho podlažia verejnosti, rozšírenie výstavných kapacít a vytvorenie turisticko-informačnej kancelárie. Súčasne je potrebná rekonštrukcia elektroinštalácie, ústredného vykurovania s vybudovaním vlastnej ekologickej a ekonomickej kotolne, zapojenie bezpečnostného systému, zateplenie podláh a stropov komplexná rekonštrukcia strechy. Z tohto dôvodu je potrebné zabezpečiť novozriadenú turisticko-informačnú kanceláriu potrebným investičným majetkom, ako sú PC, internet, infobox pre verejnosť, tlačiarne a kopírovacie zariadenia, jednoducho všetko, čo je potrebné na ďalší bezproblémový chod tohto zariadenia. Je nesporné, že za-

²⁸ Vlastivedná monografia obce Uhrovec, 2007

riadenie bude využívané nielen domácimi obyvateľmi, ale i turistami a prípadnými budúcimi investormi zo zahraničia, ako i miestnymi podnikateľmi. Rozšírenie výstavných priestorov múzea je dôležité z dôvodu, že obec Uhrovec sa v súčasnosti usiluje o návratenie svetoznámej zbierky Uhrovského skla späť do obce a bez kvalitných priestorov s dobrým bezpečnostným zariadením to nie je možné. Okrem toho má táto aktivita aj medzinárodný výnam, nakoľko sa v rozšírených priestoroch múzea bude prezentovať história a kultúra našich cezhraničných partnerov z ČR, Poľska a Maďarska, s ktorými máme uzatvorenú už dlhoročnú spoluprácu. Okrem inštalovaných stálych výtav budeme poriadat' rôzne odborné semináre, workshopy a stretnutia na úrovni samospráv, žiakov, pedagógov a malých a stredných podnikateľov. Fyzická životnosť projektu je plánovaná na minimálne 20 rokov, samozrejme okrem vnútorného zariadenia, predovšetkým elektroniky a kancelárskeho vybavenia.

8.6 Dopad projektu na životné prostredie

Tento aspekt je významný z hľadiska zmysluplnosti projektu, celkového sociálno-ekonomického dopadu. Dopad na životné prostredie ovplyvňuje priamo aj samotnú realizovateľnosť a udržateľnosť investície. V prípade významných negatívnych dopadov projektu na životné prostredie hrozí investorovi a realizátorovi investície, t.j. obci Uhrovec celá rada dodatočných nákladov, napríklad na odstraňovanie samotných škôd, zaistenie bezproblémovej prevádzky, čo by následne mohlo viesť k samostatnému ukončeniu projektu. Zvlášť pri investičných projektoch sa môžu vyskytnúť zdroje problémových dopadov na životné prostredie vo všetkých etapách realizácie projektu, a preto je potrebné všetky aj potenciálne hrozby vopred anticipovať a zhodnotiť. Na základe vyjadrenia Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky náš projekt, ktorého podstatou je rekonštrukcia sedlovej strechy a podláh, rekonštrukcia zdravotníckeho zariadenia, nespĺňa kritéria podľa § 2 prílohy č. 1 zákona, a preto nepodlieha posudzovaniu podľa zákona. Slovenská legislatíva v oblasti posudzovania vplyvov na životné prostredie – EIA je plne zosúladená s právom Európskej únie /Smernica Rady 85/337EHS z 27. júna 1985 o posudzovaní vplyvu niektorých verejných a súkromných projektov na životné prostredie a Smernica Rady 97/11ES z 3. marca 1997, meniacou Smerni-

cu 85/337EHS o posudzovaní vplyvov niektorých verejných a súkromných projektov na životné prostredie/.²⁹

8.7 Finančné zabezpečenie projektu

Obec Uhrovec deklaruje finančné zabezpečenie projektu nasledovnými dokladmi:

- Výpis z uznesenia č. 072004 zo dňa 15. decembra zo zasadnutia Obecného zastupiteľstva v Uhrovci toto schvaľuje po prerokovaní predložených materiálov spolufinancovania projektu: „Uhrovské múzeum – symbol histórie mikroregiónu Uhrovská dolina“, Program iniciatívy Spoločenstva INTERREG III.A SR – ČR, Priority: Udržanie krajiny a rozvoj turizmu, budovanie a rozvoj infraštruktúry turizmu vo výške 5 % z celkových oprávnených nákladov projektu, čo predstavuje finančnú čiastku 290 tis. Sk/9,73 tisíc EUR.
- Indikatívny prísľub Dexia banka Slovensko a. s. pobočka Trenčín o poskytnutí úveru obci Uhrovec v súlade so zákonom č. 3031995 Z. z. o rozpočtových pravidlách po predložení zmluvy medzi žiadateľom a riadiacim orgánom.
- Budova Uhrovského múzea je majetkom obce a neexistuje teda relevantný dôvod, pre ktorý by mala byť spochybnený úverový prísľub

Ďalším z dôvodov je skutočnosť, že obec realizáciou projektu získa na svojej atraktivite, čo zároveň predpokladá zvýšenie návštevnosti regiónu, konkrétne múzea a tým vzniká základná možnosť na zníženie nákladov formou stanovenia fixného vstupného. I keď investičný zámer projektu nepredpokladá jeho ziskovosť, pretože sa jedná o poskytovanie služieb bez komerčného zámeru, verejne prospešných, náučných a kultúrnych, i tak dokážeme zabezpečiť určité priame finančné príjmy. Samozrejme, že obec počíta s dotáciou Múzea aj vo svojom rozpočte na rok 2005 a následne i v ďalších rokoch, nakoľko je jeho piatym zriaďovateľom a teda i vedie spoločné účtovníctvo.³⁰

²⁹ Program iniciatívy spoločenstva interreg III A Slovenská a Česká republika, 2004-2006

³⁰ Program iniciatívy spoločenstva interreg III A Slovenská a Česká republika, 2004-2006

8.8 Hodnotenie efektívnosti a udržateľnosti projektu

Finančnú bonitu projektu nemôžeme orientovať na čo najlepšie zobrazenie rentability projektu, nakoľko sa jedná o verejne prospešný projekt a nie je našim hlavným cieľom produkovať zisk. I keď si uvedomujeme, že projekt nebude pravdepodobne efektívny z finančného hľadiska, ale to zároveň nevyklučuje možnosť zabezpečiť jeho trvalú udržateľnosť. Nedokážeme zabezpečiť okamžitú rentabilitu projektu, pretože predpokladáme dlhšiu dobu návratnosti. Projekt chceme realizovať i napriek tomu, že predpokladáme jeho dlhodobú stratovosť, avšak je dôležitý z celkového spoločenského hľadiska, z celkovej spoločenskej rentability, a preto počítame s vykritím týchto záporných čistých cash – flow z rozpočtu obce. Podpora nami navrhovaného projektu dáva predpoklad na založenie nových možností cezhraničnej spolupráce – opätovné oživenie turizmu medzi Slovenskou a Českou republikou, medzi Trenčianskym a Zlínskym samosprávnym krajom, konkrétne medzi obcou Uhrovec a mestom Slavičín. Obec Uhrovec a mesto Slavičín sú partnermi viac ako 40 rokov. Dlhoročne udržiavané vzájomné vzťahy sa prejavili predovšetkým v oblasti kultúry a športu. Slabou stránkou rozvoja prihraničnej spolupráce je nedostatočne vybudovaná základná infraštruktúra, ako i zaostalá podnikateľská infraštruktúra, značne obmedzená možnosť rozvoja podnikateľských aktivít, čo bolo spôsobené vplyvom vtedajšieho politického systému. Následkom toho celý región trpí aj nedostatočne rozvinutými službami v oblasti cestovného ruchu. Jedným z potenciálov pre posilnenie významu prihraničného cestovného ruchu je aj rekonštrukcia Uhrovského múzea, vytvorenie turisticko-informačnej kancelárie, čo by znamenalo značné zvýšenie konkurencieschopnosti na uvedenom území. Všetky nami navrhnuté aktivity sú zamerané na cezhraničný dopad ako:

- Podpora rozvoja kultúrneho dedičstva a tradícií v záujme rozvoja cezhraničného turizmu
- Vytváranie nových služieb
- Rozširovanie a skvalitňovanie už existujúcich služieb cestovného ruchu
- Skvalitnenie využívania kultúrnych pamiatok regiónu

Obaja zahraniční partneri sa spoločne podieľajú na vypracovaní zrkadlového projektu zameraného na dobudovanie a rozšírenie už existujúcich priestorov múzeí, v ktorých chcú vyjadriť

priestor na prezentáciu a zviditeľnenie histórie, kultúry a významných osobností jednotlivých krajín. V priestoroch múzea sa budú každoročne uskutočňovať výstavy a semináre, workshopy a besedy žiakov, pedagógov a ostatných predstaviteľov jednotlivých krajín. Zámerom obce je rozvíjať také formy turizmu, ktoré sú v priamej harmónii s krajinou, majú len malý dopad na prostredie a sú založené na využívaní miestnych hodnôt, vidieka a kultúrneho dedičstva.³¹ Existujúce múzeum, ako i ďalšie historicky významné objekty ako: kaštieľ Zayovcov, Rodný dom L. Štúra a A. Dubčeka, Pamätník SNP na Jankovom Vŕšku, chatárske údolie Striebornica, Románsky kostol z 13. storočia s cennými nástennými maľbami v Kšínnej, lyžiarske vleky v Závade pod Čiernym Vrchom, Uhrovký hrad z 12. storočia v Uhrovskom Podhradí by mali prinášať všeobecný prospech a zohrať aktívnu úlohu v rozvoji prihraničného cestovného ruchu. Vytvorením turisticko-informačnej kancelárie by sme chceli prispieť k propagácii a k väčšiemu aj medzinárodnému zviditeľneniu našej obce a to formou vydávania rôznych informačných a propagačných materiálov, letákov, plagátov, mapiek, rôznych záložiek a dokumentárne videofilmy, videokazety, CD nosiče, farebné brožúrky a knihy. Uhrovská dolina má silnú identitu, silné tradície a rad historických a kultúrnych pamiatok, je to územie s vysokou kvalitou životného prostredia, doposiaľ tu neboli narušené základné kvality čistého prírodného prostredia, je tu stále zachovaná tradičná ľudová architektúra, ktorá dáva tejto oblasti svojský výraz a identitu. Všetky uvedené skutočnosti budú mať pozitívny vplyv na rozvoj cezhraničnej spolupráce obce Uhrovec a mesta Slavičín, na rozvoj cestovného ruchu celkom, ako i malého a stredného podnikania, čo bude mať priamy vplyv na zvýšenie životnej úrovne miestneho obyvateľstva na prilákanie aj ďalších zahraničných investorov, na zvýšenie konkurencieschopnosti nášho regiónu s porovnateľnými v rámci EÚ.³²

³¹ Kolektív autorov: Mikroregión Uhrovská dolina vízia 2020. AINova, 2004

³² Program iniciatívy spoločenstva interreg III A Slovenská a Česká republika, 2004-2006

8.9 Harmonogram realizácie projektu

Začiatok realizácie projektu: október 2005

Dátum ukončenia projektu: december 2006

Doba realizácie projektu: 15 mesiacov

Plánované etapy projektu:

- október 2005 – rekonštrukcia elektroinštalácie
- november 2005 – zdravotníctvo, vnútorná kanalizácia, vodovod, plynovod
- december 2005 – rekonštrukcia ústredného vykurovania
- september 2006 – stavebné úpravy, rekonštrukcia strechy
- október 2006 – vnútorné zariadenie turisticko – informačnej kancelárie, stroje, inventár

V roku 2005 bude preinvestovaných 1,986 mil. Sk/66,31 tisíc EUR., z toho vlastné zdroje predstavujú 99 tisíc Sk/3,3tisíc EUR, dotácie zo štátneho rozpočtu 397 tisíc Sk/13,16 tisíc EUR a výška požadovaného príspevku z ERDF predstavuje 3 mil. Sk/100 tisíc EUR. V roku 2006 preinvestuje obec Uhrovec 4 mil. Sk/132,6 tisíc EUR, z toho vlastné zdroje predstavujú 200 tisíc Sk/6,62 tisíc EUR, dotácie zo štátneho rozpočtu 801 tisíc Sk/26,66 tisíc EUR a výška požadovaného príspevku z ERDF predstavuje 3 mil. Sk/100 tisíc EUR. Po podpísaní zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku z ERDF bude vypísané výberové konanie na dodávateľa stavby v zmysle zákona o verejnom obstarávaní. Toto výberové konanie bude zabezpečené s odborne spôsobilou osobou.³³

8.10 Záverečné zhodnotenie projektu

Predstavitelia obce Uhrovec sú presvedčení, že navrhované aktivity projektu prispejú k zvýšeniu atraktivity obce v oblasti cestovného ruchu a skvalitneniu života obyvateľov obce. Potrebné finančné zdroje použijeme na vonkajšiu aj vnútornú premenu budovy múzea, rokon-

³³ Kolektív autorov: Mikroregión Uhrovská dolina vízia 2020. AINova, 2004

štrukciu strechy a strešných zvodov, elektroinštalačných rozvodov a osvetlenia, rekonštrukciu a zateplenie podláh a stropu, opravu značne poškodených vnútorných a vonkajších omietok, rekonštrukcia okien a dverí, vybudovanie samostatnej ekologickej kotolne a zriadenie turisticko – informačnej kancelárie s priamym napojením na informačný systém celého Slovenska prostredníctvom využívania nových technológií a internetu. Sprístupnením celého ďalšieho podlažia verejnosti a inštalovaním expozície zbierky Uhrovskeho skla, ako i prezentovaním histórie a kultúry našich zahraničných partnerov z Českej republiky, Poľská, Maďarska a Talianska dosiahneme zvýšenie návštevnosti obce a záujmu i z ostatných krajín EÚ. Navrhovanými aktivitami podporujeme rozvoj podnikania v rámci celého regiónu v oblasti cestovného ruchu s dôrazom na lepšie využitie kultúrnych a historických pamiatok, ako aj prírodných zvláštností s možnosťou využitia zimných i letných športov, lyžiarsky vlek, zimná i letná turistika do okolia Uhrovskeho hradu a lokality Jankov vršok, kde sa nachádza mohyla padlým v II. svetovej vojne a najmä Slovenskom národnom povstaní. Malebnosť prostredia umocňujú Strážovské vrchy plné cykloturistických trás, ktoré spájajú susedné regióny.

Priame cieľové skupiny, ktorých sa projekt dotýka sú:

- obec Uhrovec,
- zahraničný a domáci partneri – mesto Slavičín ČR, gmina Gilowice Poľsko, mesto Kiskunfélegyháza Maďarsko, mesto Bologna Taliansko, Nezisková organizácia L. Štúra.

Nepriame cieľové skupiny:

- obyvatelia obce Uhrovec a následne celého regiónu,
- miestni podnikatelia,
- žiaci základných a stredných škôl, pedagógovia,
- turisti a návštevníci obce a regiónu.

Rekonštrukcia budovy múzea, následné rozšírenie priestorov a vybudovanie turisticko – informačnej kancelárie predpokladá vytvorenie nového pracovného miesta, čo má priamy dopad na riešenie zamestnanosti v obci. Vytvorenie infoboxu pre verejnosť, prístup k internetu a online informáciám priláka pozornosť mladých ľudí, podnikateľov a zároveň aj návštevníkov obce. V dôsledku zvýšenia atraktívnosti prostredia sa predpokladá priamo úmerné zvýšenie záujmu turistov o región, čo má následne pramy vplyv na rozvoj podnikania v obci a okolí.

ZÁVER

Hlavným cieľom diplomovej práce je zosumarizovať dostupné informácie o obciach mikroregiónu Uhrovská dolina, so špeciálnym zreteľom na obec Uhrovec. Na základe tejto práce sme prístupom „pohľadu zvonka“ navrhli prioritné oblasti rozvoja orientovaného najmä na ochranu a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva. Ochrana prírody a životného prostredia, ako aj ochrana a rozvoj kultúrneho dedičstva vytvára predpoklad pre trvalo udržateľný miestny a regionálny rozvoj. Vytvára podmienky pre zdravie obyvateľov a spája ich životné potreby s potrebami prírody. Existujúce európske a štátne dokumenty, ale aj vyhlásenia vlády o tom, že chce pri riadení krajiny a vynakladaní verejných prostriedkov zohľadniť aj potreby a požiadavky ochrany životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja, potvrdzujú správnosť rozhodnutia **orientovať miestny a regionálny rozvoj na ochranu a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva**. Predkladaná práca nám prináša poznatky o socio-ekonomickej situácii mikroregiónu, o hlavných oblastiach života obcí, vychádza z existujúcich a dostupných dát, informácií získaných pohovormi so starostkou obce Uhrovec. Súčasťou spracovania diplomovej práce bolo vytipovať tzv. **prioritné oblasti rozvoja, t.j. kľúčové disparity** územia, ktoré by sa mali stať ústrednými bodmi ďalšieho procesu strategického plánovania. Pre rozvojový program je dôležité vybrať zvládnuteľný počet (3 – 4) prioritných oblastí, pretože úmerne s nárastom ich počtu klesá jednak kvalita riešení formulovaných v ďalšej časti procesu, ale aj miera realizovateľnosti programu ako celku. Tento prístup je plne kompatibilný s programovacím princípom koncentrácie, používaným v plánovacích procesoch EÚ a vyžadovaných zákonom o podpore regionálneho rozvoja. Odporúčané prioritné oblasti rozvoja regiónov boli **prezentované na spoločnom stretnutí starostov** mikroregiónu v júly 2006 a na základe diskusie modifikované tak, aby čo najviac vystihli skutočné potreby obyvateľov dotknutého územia.

Navrhované prioritné oblasti rozvoja:

- zhodnocovanie environmentálneho potenciálu a kultúrneho dedičstva;**
- rozvoj prímestskej rekreácie a cestovného ruchu;**
- rozvoj ľudských zdrojov.**

Hlavné zásady, ktoré by mali byť dodržané pri formulovaní a následnej realizácii rozvojových plánov:

- budovanie partnerstiev;**
- zvyšovanie environmentálneho a kultúrno-historického povedomia;**
- spoločný marketing a propagácia pre rozvoj cestovného ruchu.**

Veríme, že predkladané analýzy napomôžu k objektivizácii kladných a záporných stránok posudzovaného mikroregiónu a k naznačeniu rozvojových možností, avšak zároveň odporúčame, aby sa pri následnom spracovaní rozvojových programov podieľali zástupcovia všetkých rozhodujúcich oblastí, ako napríklad volení verejní činitelia, ostatní zástupcovia verejnej správy, podnikatelia, zástupcovia mimovládnych organizácií (ak existujú), cirkvi, ale aj aktívni a mienkotvorní občania s prirodzeným rešpektom miestnej komunity.

CONCLUSION

This diploma work, aims at summarising and analysing available data on municipalities of rural microregion of Uhrovska valley. Special attention is paid to the village of Uhrovec, the lead partner of the project. Processed from the outside, priority areas were suggested with special focus on conservation and development of the local cultural and natural heritage. Heritage conservation is an important element of sustainable local and regional development. It creates condition for healthy life of inhabitants and links their requirements with needs of natural environment. Valid European and national documents as well as political declarations of the newly elected Slovak government about necessity to take into account along with economic growth also the principles of sustainable development **significantly support ideas to base local development on cultural and natural assets.** The work consists of socio-economic analysis – summarising available main socio- economic data, and collecting and structuring subjective data - results of interviews with mayor. It would also be desired to execute public opinion survey but the responsiveness in the three villages where the mayors tried to do so, was too low to make conclusions. Priority areas for local development were suggested for each rural microregion. Those should become the central points of the further discussions and formulating of local development plans. It is necessary to choose manageable number (3 – 4) of priority areas. This principle of concentration is fully compatible with EU planning processes as well as with the act on regional development support. Suggested priority areas were presented and discussed on the meeting in July 2006.

Proposed priority development areas:

- valorisation of environmental potential;**
- development of recreation and tourism;**
- human resources development.**

At the end of the document several principles to be used for local development planning and implementation are suggested:

- partnership development;**
- raising awareness towards cultural and natural heritage;**
- common marketing for tourism development.**

It is believed that prepared analysis will assist to assess correctly strengths and weaknesses, working out realistic development strategies. At the same time it is highly recommended to invite all important local development actors (private, public, non-governmental sector) to participate in the formulation of local development strategic plan.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY A INFORMAČNÉ ZDROJE

- Uhrovec, Vlastivedná monografia obce Uhrovec, 2007, ISBN 978-80-969668-1-3
- Program iniciatívy spoločenstva interreg III A Slovenská a Česká republika, 2004-2006
- Kolektív autorov: Encyklopédia miest a obcí Slovenska. PS - LINE, Lučenec, 2005 80-969388-8-6
- Kolektív autorov: Mikroregión Uhrovská dolina vízia 2020. AINova, 2004
- Pauličková, A., Pauličková R.: Spolupráca verejného a súkromného sektora na trhu cestovného ruchu v Slovenskej republike. In: Zborník z medzinárodnej konferencie New Members – New Challenges for the European Regional Development Policy, September 27th – 30th, 2005 Nový Smokovec – Vysoké Tatry, s. 278-284
- C 24/2 SK, Úradný vestník Európskej únie 31.1.2006: Stanovisko odbornej sekcie pre jednotný trh, výrobu a spotrebu na tému „Prínos cestovného ruchu k sociálno-ekonomickej obnove oblastí v úpadku“
- Kolektív autorov: Súpis pamiatok na Slovensku, zväzok tretí R-Ž. Obzor, Bratislava, 1969
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013, Úrad vlády SR, 2005
- Analýza stavu a vízia rozvoja orientovaného na ochranu a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva, AINova 2006
- Obec Uhrovec, Ľudovít Štúr a Alexander Dubček, 2005
- Zamkovský, J, 2004 : Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce - Význam, štruktúra a základné metodické tézy.
- Ševčík, T.: 125 rokov požiarnej ochrany v Uhrovci, Tristanpres: Topoľčany, 1999
- Zdroj informácií: Ing. Zuzana Máčeková, starostka obce Uhrovec
- Beštová, E.: 10. výročie vzniku FSK Uhrovec, Obec Uhrovec, 2003
- Sedlák, F.: Z histórie rezbárskej školy v Uhrovci, In: Poézia ukrytá v dreve: Obec Uhrovec, 2000

Elektronické zdroje

- http://www.priateliazeme.sk/cepa/pdf/rozvoj_obce.pdf
- <http://www.obce.info>
- <http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=942>